

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

BARBARA LIPNIK

SEKSIZEM IN PORNOGRAFIJA

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA
2006

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

BARBARA LIPNIK

Mentorica: ZASL. RED. PROF. DR. MACA JOGAN
Somentorica: DOC. DR. ZDENKA ŠADL

SEKSIZEM IN PORNOGRAFIJA

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA
2006

SEKSIZEM IN PORNOGRAFIJA- POVZETEK

Pornografija že od nekdaj obstaja v družbi. Skozi zgodovino se je spreminjala njena pojavna oblika (v antičnem Rimu slikanje pornografije, danes filmi in revije). Poznamo več vrst pornografije (v medijih, svetovni splet, vroče linije). Ima tako svoje zagovornike kot nasprotnike. Oboji imajo za svoja prepričanja dobre argumente. Nasprotniki so predvsem prepričani, da pornografija zatira in ponižuje ženske. Problem je tudi otroška pornografija. Zagovorniki pa pravijo, da lahko služi kot sredstvo za dober zaslužek, nekaterim pa tudi popestri spolno življenje. V Sloveniji ima zakonske omejitve v Zakonu o medijih in v Kazenskem zakoniku. Tudi seksizem je pojav, ki je prisoten že od nekdaj. Včasih je bil precej bolj odkrit kot danes, saj ženske niso bile enakopravne moškim, danes pa je bolj prikrit, ker so ženske po zakonu enakopravne moškim. V empiričnem delu diplomske naloge, kjer sem primerjala deset pornografskih filmov, sem prišla do zaključka, da je pornografija zelo seksistično obarvana, saj je v teh filmih ženska res predstavljena drugače kot moški, večinoma v podrejenem in poniževalnem položaju.

KLJUČNI POJMI: pornografija, seksizem, spolna hierarhija, pedofilija, feminizem

SEXISM AND PORNOGRAPHY-ABSTRACT

Since long ago pornography is a big part of our society. Throughout history it was shown in many forms (in ancient Rome there were pornography paints, today we have movies and magazines). There are different sorts of pornography (in media, on the internet, hot lines). There are people who defend pornography and those who are against it. Opponents are sure that pornography degrades and humiliates women. A big problem is also child pornography. Defenders say that pornography it can be good for our sex life and you can earn a lot of money with it. In Slovenia it has legal limitations in Law about Media and in Criminal Law. Sexism has its roots long ago in history. Earlier it was more open than today, because women had no rights. Today it is more hidden, because women are equal to men. According to empirical part of my diploma, I could say that pornography is filled with sexism, because women are really shown differently than men, mostly subordinated and humiliated.

KEY WORDS: pornography, sexism, sexual hierarchy, paedophilia, feminism

KAZALO	1
UVOD	2
1. KLJUČNI BESEDE	4
1.1 PORNOGRAFIJA.....	4
1.2 SEKSIZEM.....	6
2. ZGODOVINA PORNOGRAFIJE	10
3. VRSTE PORNOGRAFIJE	14
3.1 PORNOGRAFIJA V MEDIJIH.....	14
3.2 SVETOVNI SPLET.....	15
3.2.1 KIBERSEKS.....	18
3.3 VROČE LINIJE.....	20
4. PORNOGRAFIJA KOT VIR ZASLUŽKA	22
5. PORNOGRAFIJA KOT DRUŽBENO SPOREN POJAV	24
6. PORNOGRAFIJA KOT DRUŽBENO SPREJEMLJIV POJAV	28
6.1 STEREOTIPI O PORNOGRAFIJI.....	31
7. PROBLEMI PORNOGRAFIJE	33
7.1 ALI PORNOGRAFIJA POVZROČA NASILJE NAD ŽENSKAMI?.....	33
7.2 OTROŠKA PORNOGRAFIJA.....	35
8. REGULACIJA PORNOGRAFIJE	39
8.1 V SLOVENIJI.....	39
8.2 PO SVETU.....	46
9. EMPIRIČNA ANALIZA	48
9.1 IZBIRA IN OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA.....	48
9.2 PREVERJANJE HIPOTEZ.....	49
9.3 RAZISKOVALNA METODA.....	49
9.4 ANALIZA IN INTERPRETACIJA EMPIRIČNIH PODATKOV.....	49
9.5 KLJUČNE UGOTOVITVE ANALIZE.....	55
SKLEP	56
LITERATURA	58

UVOD

Pornografija že od nekdaj povzroča trenja med zagovorniki in nasprotniki le-te. Glavno mnenje nasprotnikov je, da so pornografske vsebine seksistično obarvane in ženske diskriminirane ter vselej v podrejenem položaju. Menijo tudi, da pornografija vodi v nasilje nad ženskami. V njej vidijo brezpogojno zlo, saj kot taka, predvsem v obliki heteroseksualne filmske pornografije, nudi zgledno simbolično predstavitev patriarhalne moči v heteroseksualnih odnosih. Tega mnenja so predvsem anti-porno usmerjene feministke. Zagovorniki pa menijo prav nasprotno od njih. Strinjajo se, da so nekatere pornografske vsebine seksistično obarvane, menijo pa tudi, da pornografija prikazuje spolnost v pozitivni luči, ženski lik pa ni pasiven in aseksualen. Nekateri avtorji pa so tudi mnenja, da pornografija ni nič »slabega«, ker je spolnost tako ali tako naravna. Med zagovornike pornografije spadajo tudi pornografski igralci in igralke, ki v tem vidijo dober in enostaven vir za zaslužek. Mnogi Evropejci so celo mnenja, da pornografija pozitivno vpliva na družbo, saj zmanjšuje stopnjo nasilja nad ženskami (npr. Danska). Oboji imajo za svoja stališča argumente, ki jih bom v teoretičnem delu diplomske naloge tudi predstavila. Nekateri nanjo gledajo kot na umetnost, drugi pa jo vidijo kot izkoriščanje žensk. Domnevam tudi, da je meja med erotiko in pornografijo relativno težko določiti. Pri različnih avtorjih je definirana oz. postavljena na različna mesta, odvisna pa je tudi od svobodomiselnosti posameznikovega duha.

Danes živimo že skoraj v svetu, kjer ni več jasno, kaj je original in kaj ne. V tem svetu postaja obsedenost z novimi tehnologijami, očaranost z navidezno (virtualno) resničnostjo, predajanje tehnološko podprti zabavi, zaznavi in čutnosti samo še eden izmed sodobnih načinov osmišljanja življenja. S tehnologijo lahko dosežemo domala vse. Prepuščamo se lahko nebrzdani elektronsko simulirani spolnosti v čudovitem okolju brez omejitev in prepovedi, v svetu elektronsko konstruirane resničnosti. Svetovni splet povezuje milijone ljudi po vsem svetu, kar neposredno vpliva na spreminjanje našega načina razmišljanja, na drugačno razumevanje naše seksualnosti, celo na povsem drugačno dožemanje naših (spolnih) identitet in iz njih izhajajočih družbenih vlog. Računalnik ni več samo orodje, s pomočjo katerega shranjujemo in obdelujemo podatke, ampak novi medij, s pomočjo katerega usmerjamo in razvijamo naše ideje ter na novo ustvarjamo naš fantazijski svet.

V svojem diplomskem delu se bom ukvarjala z vprašanjem pornografije in seksizma oz. koliko je seksizem prisoten v pornografskih vsebinah, ki se nahajajo v medijih in v svetovnem spletu. V uvodnem delu bom fenomen pornografije najprej definirala, naštela bom vrste pornografije, umestila jo bom v zgodovinski okvir, zanimalo me bo tudi, kako je družbeno in zakonsko regulirana v Sloveniji. Posebno poglavje bom posvetila tudi pedofiliji in pornografiji na svetovnem spletu, ki sta zelo povezani, saj je v sodobnem svetu tudi svetovni splet neomejen vir pornografskih vsebin. Povezavi med pornografijo in seksizmom se bom bolj podrobno posvetila v empiričnem delu naloge, ki bo temeljil na analizi izbranih pornografskih filmov. Zanima me, ali so ti filmi seksistično obarvani in na kakšen način je to prikazano.

Cilj mojega diplomskega dela je ugotoviti, ali in kako pornografski filmi prispevajo k ohranjanju seksizma v družbi. V diplomski nalogi bom preverila naslednje hipoteze:

- Večina pornografskih filmov ni spolno nevtralna, ampak so v vseh pornografskih filmih ženske v vseh pogledih bolj izpostavljene kot moški.
- V pornografskih filmih se ženske pojavljajo kot objekt za zadovoljitev moškega.
- Pornografski filmi ne vsebujejo nasilja (izvzeti so posebni žanri, kot so sadomazohizem, mazohizem ipd.).

Zgoraj postavljene hipoteze bom preverila z manjšo raziskavo, v okviru katere si bom ogledala 10 pornografskih filmov. Vsi filmi bodo večinoma prikazovali spolne odnose med moškim in žensko, nekateri prizori bodo vključevali tudi spolne odnose med ženskami. Takšna zvrst je najbolj sprejemljiva med gledalci tovrstnih filmov. Analiza vsebine filmov bo temeljila na kazalcih, ki jih bom določila iz teoretičnega dela naloge. Celotna naloga temelji na metodi analize vsebin tekstov, ki na to temo že obstajajo. Največ informacij sem našla na svetovnem spletu, saj je tema dokaj aktualna.

1. KLJUČNI BESEDE

1.1. PORNOGRAFIJA

Pornografijo kot pojav je zelo težko definirati. Definicija besede pornografija je v zgodovini povzročala veliko problemov. Beseda pornografija, gledano etimološko, izhaja iz dveh grških besed in sicer iz besede »pornei«, kar pomeni prostitutka ter besede »graphos«, kar pomeni pisati, opisovati. Beseda pornografija naj bi se razlikovala od erotike. Po mnenju Ljubomira Prelića (1987:14) naj bi bil eden izmed boljših kriterijev za razlikovanje med pornografijo in erotiko, motiv avtorja, ki je ustvaril erotično oziroma pornografsko delo. Če je delo ustvarjeno z namenom zadovoljevanja spolnega nagona, je to čista oblika pornografije. Če pa je delo predstavljeno kot prizor ljubezenskega odnosa, brez kakršnihkoli namigov pohote, je to čista erotika. Dobeseden prevod besede pornografija pomeni ponazarjanje, opisovanje življenja, navad, dejavnosti prostitutk in njihovih »patronov« (zvodnikov). Restif de la Bretonne (www.dnevnik.si/brane/Html1.htm 1998) je v razpravi o prostitutkah postavil mejo in pornografijo označil kot »opisovanje spolne aktivnosti, ki vznemirja bralca in krši moralo. Tudi vrednotenje pornografije je bilo del zgodovinskega dogajanja; kot pozitivno ali negativno so jo v preteklosti ocenjevali v povezavi s spreminjanjem kulturnih tabujev in spolne prakse.« »S kriminološko-sociološkega vidika, bi se pornografija lahko definirala kot proizvodnja predmetov, ki s svojo provokativno vsebino žali moralo neke družbe v nekem določenem času ali kot obnašanje na javnem mestu, s katerim se žalijo občutki in razumevanja morale v določeni družbi in času« (Prelić 1987:22).

Po mnenju Catharine Mackinnon in Andree Dworkin (<http://www.uoregon.edu/novkov/outjur/porndef.htm>) je pornografija izrazito seksualna in izraža podrejenost žensk, v slikah ali v besedah, ki vsebujejo eno ali več naslednjih trditev:

1. ženske so predstavljene kot seksualni objekti, ki uživajo v bolečini in poniževanju;
2. ženske so predstavljene kot seksualni objekti, ki izkusijo seksualni užitek, če so posiljene;
3. ženske so predstavljene kot seksualni objekti, ki jih zvežejo, porežejo ali iznakazijo, so v modricah, psihično poškodovane ali ostanejo brez udov in brez delov telesa;
4. ženske so predstavljene v spolnem aktu z živalmi ali stvarmi;

5. ženske so v scenarijih poniževanja, mučenja, prikazane kot umazane, manjvredne, krvaveče, z modricami ter poškodbami, vse to v kontekstu, ki naredi te okoliščine seksualne;
6. ženske so predstavljene kot seksualni objekti za dominacijo, osvajanje, nasilje, izkoriščanje, posedovanje ali uporabo in na razpolago v položajih ponižnosti oz. podrejenosti.

Angleško-angleški slovar definira pornografijo (pornography), kot »opisovanje ali prikazovanje spolnih aktivnosti z namenom povzročitve spolnega vznburjenja« (Oxford Advanced Learner's Dictionary 1995: 897)

Slovar slovenskega knjižnega jezika jo definira podobno: »Prikazovanje, obravnavanje spolnosti samo zaradi erotičnega draženja, ugajanja.« (SSKJ 1994:926)

Nemško-nemški slovar pa pornografijo (Pornographie) definira kot »prikazovanje seksualnosti, ki žali, prizadene moralne predstave družbe« (Langenscheidts Groswörterbuch 1997:749).

Antropologinja Margaret Mead (www.dnevnik.si/brane/Html1.htm 1998) je za pornografijo dejala: »Pornografija je material, ki je preračunan na to, da stimulira spolna občutja neodvisno od prisotnosti drugega ljubljenega oziroma izbranega bitja. Njen bistveni del je sanjarjenje, ki pomeni beg pred stvarnostjo.«

»Sociologi opozarjajo, da so vzroki za preganjanje pornografije v njenem bistvu, da erotika ljudi zabava, torej so njihov predmet užitki, in da gre za spodbujanje domišljije - ves ta užitek pa je neproduktiven. In če družba stremi za tem, da je produktivna, potem si tega užitka oziroma pornografije ne more dovoliti. Odnos do pornografije je torej odvisen od družbene ureditve. Stopnja pornografije je povezana s pravnimi in moralnimi mejami, ki jih postavlja oblast v obliki cenzure. Pogosto je pornografija tudi ideološko orodje vladajočega razreda« (www.dnevnik.si/brane/Html1.htm 1998).

Bono Baršek (<http://www.uoregon.edu/~novkov/outjur/porndef.htm>) pa je mnenja, da je pornografija nastala zaradi strahu pred seksom in nasprotnim spolom ter zaradi istočasne privlačnosti nasprotnega spola. Zapisal je: »Pornografija nam omogoča gledati seksualni odnos na vse mogoče in nemogoče načine, istočasno pa mi sami nismo udeleženci tega odnosa. Lahko smo sami, nihče nas ne moti in uživamo. Ker pa je bistvo našega življenja

iskanje ljubezni, smo na ta način še vedno neizpolnjeni. S pornografijo se zadovoljujejo seksualno zavrti ljudje, ki so nesposobni dajati pravo ljubezen resnični osebi. Pornografija je umik, beg iz realnosti.«

1.2. SEKSIZEM

V angleško-angleškem slovarju je seksizem (sexism) definiran kot: »Nepošteno ravnanje z ljudmi, še posebej z ženskami, zaradi njihovega spola ali pa obnašanje, ki povzroči tako ravnanje« (Oxford Advanced Learner's Dictionary 1995:1078)

Slovar slovenskega knjižnega jezika sploh ne vsebuje definicije seksizma.

Nemško-nemški slovar seksizem (Sexismus) definira kot » smer oz. pojmovanje, da ima moški spol večje sposobnosti kot ženski (na tem je zasnovana prikrajšanost žensk in deklet)« (Langenscheidts Groswörterbuch 1997:880)

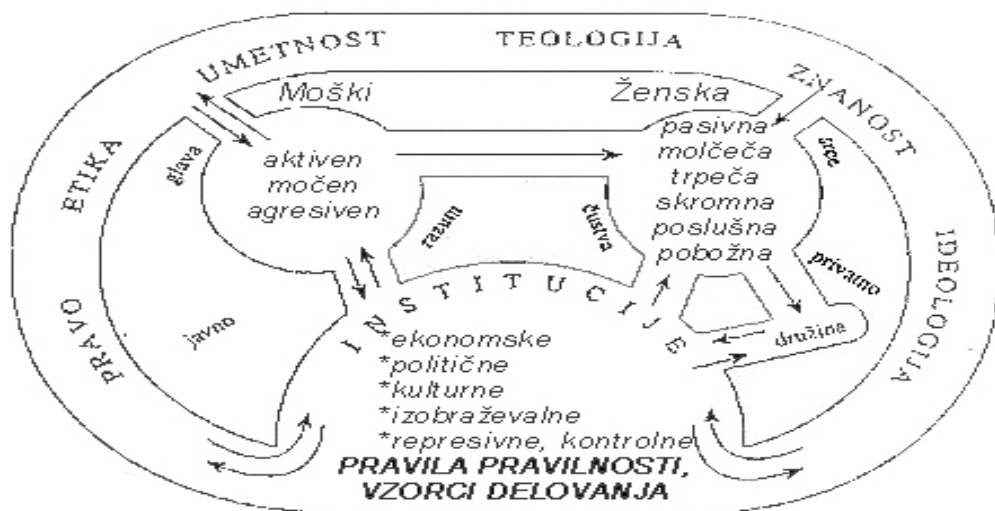
»Seksizem je oznaka za celoto prepričanij, stališč, vzorcev delovanj in praktičnih vsakdanjih delovanj, ki temeljijo na strogem ločevanju dejavnosti po spolu ter podeljujejo posameznikom posebne neenake lastnosti glede na spol« (Jogan 2001:1).

Temeljna značilnost androcentrične (moškosrediščne) delitve vlog med spoloma je hierarhičen odnos med njihovimi nosilci. Spolna hierarhija izhaja iz dejstva, da se osebe obravnavajo neenako, zaradi njihove spolne pripadnosti. Pripadnost določenemu spolu določa možnost razpolaganja z viri družbenega bogastva in iz njih izhajajočo družbeno močjo. V androcentričnih družbah je manjši del virov in družbene moči v rokah žensk, večji pa v rokah moških. Gre torej za obliko diskriminacije, ki temelji na spolni pripadnosti in jo imenujemo seksizem. Ta pojem označuje tudi niz družbeno sprejetih stališč in praks, ki enemu spolu zanikajo možnosti, svobode in koristi, ki so dostopne drugemu spolu. V večini sodobnih družb so v takšnem položaju ženske. Družbeno razlikovanje med spoloma služi v prvi vrsti temu, da se ohranja obstoječa socialna stratifikacija in privilegirani položaji nosilcev družbene moči, to je moških.

Ko govorimo o seksizmu, moramo pripadnost določenemu spolu razumeti predvsem kot pripadnost družbenemu spolu. Biološki in fiziološki determiniranosti je pripisan določen družbeni pomen. Družbeni značaj moškega oziroma ženske se kaže v njuni kulturni in

zgodovinski spremenljivosti. Na primer, kar je bilo pred desetletji za ženske formalno in dejansko neuresničljivo, kot zasedanje nekaterih javnih položajev, je danes običajen pojav, prisoten zaradi dolgotrajnega in organiziranega delovanja pripadnic podrejenega spola. Razkazovanje ženskega obraza, ki je v naši družbi popolnoma normalno, je v tradicionalnih, islamskih družbah skrajno nemoralno in celo kaznivo. Družbena struktura pomena spola gre predvsem v smeri razlikovanja na izrazito žensko in izrazito moško. Najgloblje posledice polarizacije po spolu so vidne pri družbenih vlogah: na področju zaposlovanja je močno prisotna delitev na moška in ženska delovna mesta, pri vzgoji otrok se vlogi staršev ponekod še vedno razlikujeta. Razlike so vidne tudi v načinu oblačenja, obnašanja, govorjenja, mišljenja. Pojavljajo se na vseh področjih človekove dejavnosti in zavesti - v ekonomskih dejavnostih, znanosti, umetnosti, politiki, religiji, morali. Družbeno zaželene in pričakovane spolno opredeljene vloge, vrednote in načini obnašanja so trdno zasidrani v identiteti posameznikov in v celotni družbeni strukturi. Tako lahko usodno determinirajo različne življenjske izkušnje in položaj žensk in moških. (Jogan 2001)

Slika 1 - Reprodukcijski spolno specifični vlogi in vzorcev delovanja v javni in zasebni sferi v androcentризmu

Vir (slika 1): Jogan (2001:2)

Na strani svetovnega spleta (Naterer na www.svarog.org./sociologija/druzbenaslojevitost/seksizem.php) sem zasledila tudi naslednje pojavne oblike seksizma, ki so se skozi zgodovino spreminjale. Po vidnosti jih lahko razvrstimo na:

- a) odkriti,
- b) prikriti in
- c) subtilen seksizem.

Odkrito seksistični pojavi namerno in neprikrito diskriminirajo ženske. V preteklosti so bile odkrite oblike seksizma pogoste in legalne, kot na primer trgovanje z ženskami, nekaznovano ubijanje žensk, prepoved šolanja za ženske ali odrekanje volilni pravici. Sčasoma je njihovo izvajanje postalo nezakonito in kaznivo, kar pa samo po sebi še ni izkoreninilo odkritega seksizma. Danes so najpogostejše oblike odkritega seksizma družinsko nasilje in posilstva. Druge oblike odkritega seksizma se pojavljajo na področju dela, kot na primer nižje plačilo ženskam za enako delo, spolno nadlegovanje na delovnem mestu, majhna prisotnost žensk v političnem delovanju in druge.

Subtilni seksizem je manj viden, saj je pogosto družbeno sprejemljiv, ljudje ga dojemajo kot normalnega, je neformalen in je zato tudi težje dokazljiv. Oblika subtilnega seksizma je na primer pokroviteljski odnos do žensk (kot izjava v smislu, »ti tega ne zmoreš narediti sama« ipd.), spodbujanje žensk, da se izobražujejo samo na nekaterih področjih in žaljive šale na račun žensk. (Naterer na www.svarog.org./sociologija/druzbenaslojevitost/seksizem.php)

Seksizem se ohranja in prenaša tudi preko obstoječe kulture v družbi, saj imajo ženske na vseh področjih družbenega življenja deprivilegirani položaj že skozi vso zgodovino obstoja. Ta neenakost se je skozi obdobja zmanjševala, še vedno pa ni izginila, predvsem zaradi obstoječih vzorcev mišljenja in razmišljanja, ki so zakoreninjeni v večini kultur. Ker živimo v androcentrični, moško dominirani kulturi, kjer je naravno, da so moški »glavni«, ženske pa podrejene njemu, tudi kultura ohranja in reproducira seksizem. K takšnemu stanju je po svoje prispevala tudi znanost, npr. sociologija. (Jogan 1990)

Ena izmed osrednjih osebnosti v sociološki teoretični produkciji v sredini 20. stoletja, Talcott Parsons, meni, da je pojasnjevanje odnosov med spoloma neločljivo povezano z družino kot sistemom. Ženska je družinsko bitje, katere naloga je, da skrbi za dom in družino. Izvzeta je iz sfere javnega in družbenega, izvaja zgolj ekspresivno funkcijo v zasebni sferi. Definicija

razlik med spoloma temelji na razumevanju ženske kot nepopolnega bitja, katere naloga je skrb za instrumentalno vodjo. Moški ima superiorno vlogo, njegova naloga je, da dela, da finančno skrbi za družino. Nadrejeno vlogo ima zato, ker je povezan s celoto, ki je instrumentalno urejena in ima večjo vrednost. Moški torej izvaja instrumentalno vlogo v družini, kar vodi v hierarhijo med spoloma, ker je instrumentalno pomembnejše od ekspresivnega, ki je značilno za žensko. Vsak v družini ima svojo vlogo, ki jo »igra«. Te vloge pa so razdeljene glede na spol. Ženske ponotranjijo ekspresivne vloge, večino že zaradi bioloških razlogov (zaradi rojevanja in skrbi za otroka), moški pa instrumentalno vlogo (tudi zaradi izvzetosti iz ženskih bioloških funkcij). Te vloge se z vzgojo prenašajo na otroke, seveda različno na dečke in deklice in ta začaran krog se nikoli ne prekine. Ker je že biološko določena različnost, se po mnenju Parsonsa še lažje ohranja. Njegova razlaga je znanstveno podprta in prepričljiva, ker se opira na naravne nujnosti. Opiral se je tudi na različne raziskave, ki potrjujejo njegove razlage. Vir za njegovo pojasnjevanje je obstoječa seksistična diferenciacija vlog, pojasnjena kot univerzalno in naravno dejstvo modernizacije. (Jogan 1990:62-68) »Seksizem v praktičnih odnosih dobi s Parsonsovo razlago času primerno legitimizacijo; s pomočjo znanosti je namreč zagotovljeno njegovo nevidno utrjevanje.« (Jogan 1990:66)

2. ZGODOVINA PORNOGRAFIJE

Pornografija sega daleč v preteklost, saj se je, sicer ne v takšni obliki kot jo poznamo danes, pojavila že v antiki. Do konca 10. stoletja se je pornografija že pojavljala v umetnosti (predvsem v slikarstvo), gledališču (igre) in v književnosti. Znanе so grške vaze z različnimi pornografskimi motivi. Tudi prostitucija je že bila v razcvetu, predvsem v haremih. Pornografija se je v tistem času pojavljala tudi v Egiptu, Ameriki, Indiji, na Japonskem, Kitajskem. Najbolj poznana pa so pornografska dela iz antičnega Rima, ki so se tudi najbolj ohranila. Rimljanom ni bil tuj niti sadizem, pedofilija niti homoseksualnost. V tistem času ni bilo zakonov, ki bi omejevali pornografijo v takšni ali drugačni obliki. Edine zapovedi oz. prepovedi so bile v verskih knjigah (Sveto pismo, Koran), ki so prepovedovale incest, sadizem, homoseksualnost in predvsem kakršnokoli uživaštvo. Že takrat je bila pornografija namenjena moškemu občinstvu. (Prelić 1987)

V srednjem veku je bilo manj govora o seksualnosti, bilo pa je več del, ki so se z njo ukvarjala, jo proučevala (knjige, priročniki, gledališke igre). V tem obdobju je bil zelo velik vpliv cerkve, kar se je poznalo na vseh področjih; vseeno pa je bilo dovolj seksualne svobode, saj so omejitve veljale predvsem za nosilce cerkve. Tudi v tem obdobju so že poznali prostitucijo, ki je bila značilna za javna kopališča, ponekod so bile javne hiše pod okriljem cerkve (npr. v Franciji). Pornografija se je v tistem času precej razvijala na področju književnosti (Dekameron, Tisoč in ena noč), medtem ko se je likovna umetnost bolj pokorila cerkvenim zapovedim. V tem času še ni bilo zakonski določil glede pornografije. (Prelić 1987)

Pornografija je bila predvsem literarna kategorija, pri kateri sta pač bralec ali bralka pričakovala erotično doživetje, ker je bila napisana tako dobro, da je celo dosegla učinek stvarnosti in povzročila neposredni in nehoten odziv v bralcu. Ker naj bi celo pomenila »beg pred stvarnostjo«, se je začel njen pregon, kajti če erotika ljudi zabava, torej je njihov predmet užitek, ta užitek pa je neproduktiven, potem si družba, ki hoče biti načeloma produktivna, takšnega užitka oziroma pornografije ne more dovoliti. Odnos do pornografije je bil torej odvisen od družbene ureditve, in stopnja pornografije je bila vedno povezana s pravnimi in moralnimi mejami, ki jih je postavljala oblast v obliki cenzure. (Darnton 1994)

Pornografija se je najbolj razvijala in je bila najbolj razširjena v Franciji. Nacionalna biblioteka je imela znameniti oddelek »Pekel« (L'Enfer), ki je bil ustanovljen med letoma

1836 in 1844. Tam so bile shranjene zbirke najbolj pohujšljive erotične literature, ki so bile nedostopne navadnemu bralcu. Knjižničarji so za tovrstno literaturo oblikovali različne kode: britanski muzej jo je poimenoval »Zasebni primer«, ameriška kongresna knjižnica »Delto«, newyorška javna knjižnica je uporabljala pet zvezdic ali pa grško črko »phi«. Največjo tovrstno zbirko naj bi imela »Bibliothèque nationale«, ker je Pariz veljal za prestolnico pornografije. Leta 1911 naj bi ta oddelek vseboval 930 del, 1978 pa 1730 del. Do leta 1981, ko so začeli založniki ponatiskovati njihovo vsebino, pa je bila vsa ta literatura navadnim bralcem nedosegljiva. V današnjem času je vsa ta literatura postala javna, manjka pa nekaj poglobitnih del tistega časa. (Darnton 1994)

V 16. in 17. stoletju nikomur ni prišlo na misel, da bi prepovedal knjige zaradi njihove opolzlosti, ki jo imamo danes za pornografsko. Eden izmed razlogov za to je bila tudi prevladujoča nepismenost v tistem času. Pismeni so bili le višji družbeni sloji, katerih stil življenja je bil v vsestranskem uživanju, kamor je spadala tudi opolzlost. »Religija, ne pa spolnost, je določala meje nezakonitega. Obenem pa je v najzgodnejših delih moderne pornografije nemogoče ločiti spolnost od religije.« (Darnton 1994:29) V tem času so avtorji literarnih del za svoje like zelo pogosto uporabljali uslužbence cerkve in njihove služkinje, ki so se zapletali v različne seksualne odnose.

Glavne junakinje francoskih pornografskih del (npr. Therese philosophe iz 18. stoletja), vse so bile ženske, izražajo moške fantazije, ne pa takrat še daljnega glasu modernega feminizma. Razlike glede spolnosti med moškimi in ženskami so bile minimalne. Te izmišljene junakinje so bile pravi izziv podrejenosti žensk v takratnem času. Predvsem so kljubovale avtoriteti cerkve, ki si je bolj kot vsaka druga institucija prizadevala obdržati žensko na njenem mestu. Pornografija je tako prežeta z antiklerikalizmom, da se pogosto zdi bolj zadeva religije kot pa obscenosti. Mnogi avtorji tistega časa so bili duhovniki, kardinali, pisali so tako o svetnikih kot o pornografiji.

Zgodnjemoderna pornografija je, zagovarjajoč pravico žensk, da se branijo pred moškimi, pogosto portretirala moško žival kot roparja, ki plane na vsako žensko, ki mu pride blizu, in nič ne pomišlja glede posilstva. Res pa je tudi, da pornografske knjige tako opravičujejo kakor tudi obsojajo brutalno vedenje. Avtor članka »Knjige, ki jih beremo z eno roko«, Robert Darnton, je mnenja, da so nekatere feministke napačno razumele ta zgodnja pornografska dela. Namesto, da so jih takoj obsodile, bi jih morda lahko uporabile za razvoj svojih idej. Literarna dela tistega časa so prikazovale žensko kot osebo, ki ima moč v spolnosti, ki si

podredi moškega, ga ima pod kontrolo. Ženske so bile tiste, ki so imele takšno vlogo, ki jo ima moški v današnjem pornografskem materialu. Pokaže se, »da je spolnost dobra za misel, ne le zato, ker pomaga ženskam, da se uprejo moškemu izkoriščanju, marveč ker nasprotuje izkoriščanju nasploh.« (Darnton 1994:30)

V obdobju kapitalizma je prišlo do ekspanzije pornografije, in sicer iz dveh glavnih razlogov: zaradi industrializacije (večja proizvodnja pornografije, dostopne vsem) in poblagovljenja te družbe (če imaš denar, lahko kupiš vse), kar je pomenilo tudi osebno izbiro v zadovoljenju potreb, tudi seksualnih. Med druge razloge bi lahko šteli tudi: upad vpliva religije, višji kulturni nivo, več prostega časa, večjo pismenost, razvoj tehnologije. Zelo se je širila časopisna in literarna pornografija, filmi, fotografije. Kot pri vseh drugih izdelkih v tem obdobju, je tudi pornografija imela za cilj samo čim večjo prodajo in s tem posledično čim večji zaslužek. V tem obdobju so začele svojo pot tudi še danes najbolj prodajane pornografske revije, kot so Playboy (1953), Penthouse (1969), leta 1974 pa tudi revija Hustler. Začel pa se je tudi pregon pornografije, tudi zakonsko. (Prelić 1987)

Nekaj sprememb glede spolnosti je prinesla tudi »seksualna revolucija«, ki je med letoma 1965 in 1975 skoraj sočasno eksplodirala v državah Zahodne Evrope in ZDA.

»Seksualna revolucija je bila gibanje mladih, ki so se zavzemali za to, da bi zahodna kultura zrušila vse seksualne tabuje in se osvobodila vseh spon, ki sta jih posameznikovemu spolnemu življenju nataknila izključno krščanstvo ter patriarhalni ustroj družbe z načeli moralne večine in dvojne morale. Seksualna revolucija je prinesla številne koristi, med njimi tudi to, da se je v medijih začelo sproščeno govoriti o spolnosti in da sta tako pop kultura kot umetnost začeli prikazovati spolnost brez bojazni, omejitev in zadržkov. Svobodna ljubezen ni bila več greh, ki pelje naravnost v pekel. Nasprotno, svobodna ljubezen je postala trend, promiskuiteta pa luksuz, po katerem niso posegali zgolj nevezani posamezniki, marveč so si ga lahko naenkrat brez slabe vesti privoščili tudi poročeni pari.«

(Modic na http://24ur.com/naslovnica/ekskluziv/erotika/20060811_3078612.php
2006)

Pornografija se je začela pojavljati najprej le v literaturi, potem se je pojavila fotografija in za njo televizija. Kmalu smo od mehke pornografije, kjer smo gledali predvsem gole ženske in

heteroseksualne moške, prišli do trde pornografije, ki predstavlja eksplicitno spolnost, z vključevanjem spolnih deviacij, od sadomazohizma, otroške in živalske in še kakšne pornografije. Temu spisku pa se je nazadnje pridružil še svetovni splet, kjer je pornografija dobila možnost, kakršne ni imela še v nobenem mediju. (Darnton 1994)

3. VRSTE PORNOGRAFIJE

3.1 PORNOGRAFIJA V MEDIJIH

Pornografija se je v tiskanih medijih, če odštejemo omenjena zgodnja literarna dela francoske književnosti, pojavila v poznih šestdesetih letih dvajsetega stoletja. Torej v času liberalizacije spolnosti, ki jo je prinesla »seksualna revolucija«. Z razvojem tiska se je razvijala tudi uporaba in izraba pornografije v tiskanih medijih, nenazadnje v specializiranih tiskanih medijih. S pojavom filma in televizije ter kasneje video kaset se je pornografija prenesla tudi v te medije, ki so lahko v popolnosti izkoristili osnovni cilj pornografije, ki je v bistvu fantazija. Kot komunikacija, ki se nanaša na spolnost, pa je lahko pornografija prežeta z umetniškim izrazom ali pa opravlja nalogo spolnega izobraževanja. Sem spadajo t.i. revije za odrasle (Playboy, Vroči kaj, Penthouse...), ki so večinoma namenjene odraslim moškim, dalje videokasete, ki si jih lahko izposodiš v vsaki videoteki ali celo kupiš. Videokasete so pripomogle k razcvetu pornografske industrije, saj si jih lahko posameznik ogleda v zasebnosti svojega doma, vsebujejo pa tudi veliko trde pornografije in nasilnih prizorov. Pornografskih filmov na televiziji je manj, saj zakoni v mnogih državah prepovedujejo njihovo predvajanje, so pa posebej za to določeni programi, ki prikazujejo samo pornografske filme. V kinematografih, vsaj pri nas, se pravi pornografski filmi sploh več ne predvajajo.

Novi mediji so lahko v popolnosti vizualizirali pornografijo v obliki:

- mehke pornografije (soft-core pornography), predvsem gole ženske in heteroseksualni moški in
- trde pornografije (hard-core pornography), ki predstavlja eksplicitno spolnost, z vključevanjem spolnih deviacij, npr. sadomazohizem, otroška in živalska pornografija...

Pornografija je vsebina za vse okuse in zato ima najbolj množično občinstvo oziroma pri pornografskih vsebinah je poraba največja, kar pomeni, da prinaša večji finančni prihodek. Funkcija pornografije v množičnih medijih torej ni le v zadovoljevanju potreb uporabnikov, temveč predvsem v ustvarjanju finančnega prihodka. Večja poraba pornografije je običajno prisotna v tistih družbenih okoljih, ki omejujejo in zavirajo človeško fantazijo. V takšnih

okoljih so ponudniki pornografije izkoristili možnost zaslužka s pornografskimi vsebinami. (www.dnevnik.si/brane/Html1.htm 1998)

3.2 SVETOVNI SPLET

Klasičnim medijem se je ob koncu osemdesetih let in z razvojem zmogljivih grafičnih prikazovalnikov v začetku devetdesetih, pridružilo tudi svetovno medmrežje. Možno je, da je pornografija zašla na svetovni splet zaradi prej omenjenega finančnega prihodka, saj se v ozadju spletnih strani obrača denar. Druga možnost za to pa je morda celo politične narave, saj naj bi bil svetovni splet močan stroj, ki bo pognal ekonomsko rast v prihodnje stoletje, o morali na njem pa razpravljajo politiki. Prav gotovo pa se je pornografija na svetovnem spletu znašla iz osnovnega razloga, da zadovolji potrebe uporabnikov v svetovnem spletu na najsodobnejši način. Svetovni splet namreč postaja najbolj množičen medij, dosegljiv vsakomur (pogojno, kdor ima računalnik s programsko opremo in telefonsko linijo) in od povsod.

Pornografija je na svetovnem spletu dobila možnost, kakršne ni imela še v nobenem mediju, kajti udeleženec/-ka v svetovnem spletu je lahko ponudnik in sprejemnik informacije, t.j. pornografije. V svetovnem spletu lahko vsak sodeluje aktivno. V klasičnih medijih je imel možnost ponuditi pornografijo samo tisti, ki je imel znanje, denar in tehnologijo, v svetovnem spletu pa je to lahko vsakdo, ki ima kakršnokoli pornografsko ponudbo.

Tudi S. Miller ugotavlja, da je t.i. »sex industrija« običajno pionirka pri uporabi novih tehnologij. To je vidno tudi pri razvoju virtualiziranih storitev v kibernetnem prostoru, kjer spada ponudba erotičnih vsebin med najbolj razvite in donosne oblike na novem trgu. (S. Miller v Trček 2003:113)

Drugačnost pornografije na svetovnem spletu v primerjavi s pornografijo v klasičnih medijih je tudi, ali predvsem, v načinu njenega sprejemanja, ki je v različnih družbenih okoljih, z različnimi pravnimi normami, predstavljal kritično točko. Uporabniki pornografije na svetovnem spletu imajo popolno zasebnost in niso izpostavljeni oceni družbe, v kateri živijo, saj jim ni treba vstopiti niti v kinematografsko dvorano, niti kupiti video kasete ali pornografske revije. Uporabnikova identiteta je povsem zakrita, to pa lahko sprošča nove oblike človeške fantazije in spodbuja nove oblike erotičnega spodbujanja. (www.dnevnik.si/brane/Html1.htm 1998)

Tehnologija svetovnega spleta je pornografiji omogočila tudi največjo stopnjo interaktivnosti, kakršne dosedANJI mediji niso imeli. Vzpostavile so se nove osnove za komunikacijske vzorce z vsemi posebnostmi in možnostmi prenosa pornografske vsebine:

- na spletnih, WWW straneh, z možnostjo pregleda multimedialne vsebine,
- z možnostjo prenosa te vsebine preko FTP servisa, ki omogoča kasnejšo 'uporabo' oziroma pregled,
- USENET konferenčni sistem oz. sistem novic, ki omogoča razpravo in prenos manj zahtevnih vsebin,
- IRC servis oziroma pogovorni sistem, ki omogoča sestavo pogovora posameznih interesnih skupin uporabnikov svetovnega spleta, v tem primeru skupin porabnikov pornografije, in
- e-mail oziroma elektronska pošta, ki omogoča prenos nenadzorovane pornografske vsebine v različnih oblikah.

Svetovni splet je postal osnovni medij za razširjanje pornografije, tudi zaradi tega, ker ne omogoča nikakršnega nadzora. Rezultati raziskave »Trženje pornografije na informacijski avtocesti«, ki so jo opravili na univerzi Carnegie Mellon v Pittsburghu leta 1995, prepričljivo predstavljajo naslednje pomembne značilnosti internetnega razširjanja pornografije:

- V svetovnem spletu je dostopna velikanska količina pornografije. Od vseh pregledanih digitaliziranih podob jih je bilo 83,5 % pornografskih.
- "Pornografija je eno najobširnejših področij zabave, h kateri se zatekajo uporabniki računalniških mrež".
- Pornografija prinaša veliko denarja.
- Pornografija je navzoča povsod, saj je svetovni splet planetarna mreža, ki je neoprijemljiva in presega državne meje in s tem tudi zakone.
- Pornografija je predvsem stvar moških
- Pornografska vsebina več niso samo gole ženske, ampak je največje povpraševanje po vsebini za pedofile (fotografije golih otrok), hebefile (goli odraščajoči otroci) in ostala odklonska vsebina (sodomazohizem, uriniranje, blato, seks z živalmi...). (www.dnevnik.si/brane/Html1.htm 1998)

Vsa ta ponudba pornografskih vsebin na svetovnem spletu je dostopna vsem uporabnikom ne glede na njihovo starost. Tako je raziskava psihologinje Sonie Livingstone (Pirc 2001)

pokazala, da so skoraj vsi otroci (natančneje 90%), stari od osem do šestnajst let, na svetovnem spletu že videli katero od pornografskih vsebin. Polovica je do tovrstnih vsebin oz. podob prišla s pomočjo pogovorov z neznanci v spletnih klepetalnicah. Do pornografskih spletnih strani so otroci največkrat prišli naključno, ko so v iskalnike vpisali povsem običajne besede, na primer ko so iskali gradivo za referate ali pa gradivo priljubljenih glasbenih skupin. Livingstonova je ugotovila, da je večina otrok, ki je do pornografskih vsebin prišla naključno, takoj zaprla ta sporočila in se ni poglobljala v njihovo vsebino. (Pirc 2001)

Virtualna ponudba pornografije je raznolika. Prisotna je pornografija tako za heteroseksualce kot tudi za homoseksualce. Obstajajo tudi strani, ki so namenjene posebej za ženske.

Recimo www.womenporno.com se promovira s tem, da je to končno stran, ki je namenjena samo ženskam. Tako pravijo: »Women's Porno je stran, ki je ustvarjena posebej za ženske. Zato zbiramo fotografije moških, za katere se nam zdi, da se bodo ženskam zdele seksi in romantične. Predvsem slike moških in parov.« (Hrastar 2001). Podobno ponudbo imajo na straneh <http://www.porno4womwn.com/>, kjer so se tudi usmerili na gole moške in heteroseksualne pare. Najbližje temu, kar bi si naj večina žensk predstavljala kot pornografijo, je spletna stran <http://www.herporn.net/>. Fotografije so nekaj takega kot erotične slikice s starinskih razglednic. »Če iščete seksualno eksplicitne fotografije, ob katerih uživajo heteroseksualne ženske, preverite našo zbirko heteroseksualnih parov, ki se poljubljajo, v predigri, oralnem seksu.« (Hrastar 2001) Ponujajo tudi izbor filmov z »atraktivnimi igralci, dobro produkcijo in dobrimi zgodbami, kratka porno filmi, v katere se lahko vživijo tudi ženske.« S pripisom, da naj dame pozabijo na sram, ki jih preveva, kadar stopijo v videoteko in zahtevajo porno film, saj tu zagotavljajo diskretnost. Spletna stran www.hsrcore4her.com pa je bolj direktna. Glede na to, da se očitno nenehno ponavlja kombinacija seksa in senzualnosti, se zdi, da to definira žensko pornografijo. Posebnost strani, posvečenih ženski pornografiji, je tudi ta, da vse ponujajo erotične zgodbe. Menda zato, ker imajo ženske poudarjeno razvite verbalne in možganske centre in jih pisana beseda bolj vzburja kot vizualni materiali. (Hrastar 2001)

Velik problem virtualne ponudbe pornografije je pedofilija, ki pa ji bom posvetila posebno poglavje.

3.2.1 KIBERSEKS

»Virtualna resničnost (VR) je pojem, ki že od konca osemdesetih buri duhove računalniške tehnofilske javnosti. S tem izrazom označujemo interaktivno računalniško tehnologijo, ki uporabnici ali uporabniku ustvarja iluzijo vstopa in gibanja v umetnem, digitalno proizvedenem svetu, ki se nahaja zgolj in le v računalnikovem spominu. Skratka, VR označuje kiberprostor, kratkotrajen in hkrati brezmejni svet, v katerem je vse možno in nič naključno. Možno je, denimo, seksati.« (Sukič-Vegan 1998)

»Vprašanje spolnosti, zlasti pa vprašanje primerjalne drugačnosti spolnosti v kibernetnem prostoru glede na spolnost v fizičnem, geografskem prostoru, je bilo v devetdesetih eno od popularnejših področij teoretske konceptualizacije vsakdanjega življenja v kibernetnem prostoru.« (Trček 2003:113)

Ko govorimo o kiberseksu oziroma seksu v računalniškem virtualnem okolju, se nam najprej zastavijo vprašanja:

- kako virtualno ustvariti enake občutke spolne naslade, kakor nam jih omogoča fizični spolni odnos?
- kako doseči fizični občutek dotika s telesom na zaslonu?

Tehnologija za potopitev v virtualni svet in za »pravo« doživljanje čutnih vzburjenj širšemu krogu uporabnic in uporabnikov praktično ni dosegljiva. Še vedno v večini nimajo potrebne opreme: čelade, podatkovnih rokavic in v zadnjem času tudi računalniške obleke (obleke prepredene s senzorji, ki računalniku posredujejo podatke o položaju uporabnikovega telesa in ki z vgrajenimi stimulatorji naših čutil dajejo občutek otipa virtualnih predmetov). Drugi pa so mnenja, da je seks prek računalnika lahko čisto prijetna zabava tudi brez posebne čelade, rokavic ali računalniške obleke, prepredene s senzorji. (Sukič-Vegan 1998)

Dejansko je vse odvisno od tega, kaj pričakujemo od kiberseksa in kako ga pojmuje. Eden možnih pogledov na kiberseks je tudi ta, »da je kiberseks praksa osvobajanja seksualnih navad in vedenja, ki uporablja nove tehnologije, ker najbolj ustrezajo njegovim namenom.« Pri tem je pomembno to, da je kiberseks predvsem komunikacijski moment, ki zadeva spolnost in možnosti njene razširitve, njenega preoblikovanja, raziskovanja, spreminjanja in podobno. (Sukič-Vegan 1998)

Eden izmed prelomnih trenutkov v zgodovini kiberseksa je leto 1988, ko so na svetovnem spletu odprli IRC, pogovorni kanal, ki je uporabnikom omogočil neverjetne možnosti medsebojne komunikacije in kjer geografska oddaljenost med sogovorniki ni igrala več nobene vloge. Ta mreža je omogočila vsakršno, tudi intimno komunikacijo. Komunikacija nam v virtualnem prostoru olajšuje sprostitev naših skritih in potlačenih želja. Tako lahko v VR po mili volji eksperimentiramo z našimi vlogami, spolnimi identitetami in spolom. (Sukič-Vegan 1998 in Toplak 2001)

Kadar ljudje medsebojno komunicirajo s pomočjo računalniško posredovane komunikacije, se razvije virtualna skupnost. Kiberseks ni nadomestilo za »tradicionalni« seks, to pravzaprav niti ni njegov namen. Prednost kiberseksa je v glavnem ta, da se lahko popolnoma prepustiš svoji fantaziji. Pri tem pa je ključnega pomena možnost anonimnosti. Ravno anonimnost kibernetnega prostora zagotavlja potrebno varnost mnogim spolnim manjšinam. Saj si tako lahko zagotovijo varni prostor za medsebojno komunikacijo, ki si ga v fizičnem prostoru ne morejo zaradi nestrpnosti in nenaklonjenosti. (Trček in Kovačič 2000:1071)

V okviru raziskave o Rabi interneta v Sloveniji leta 1998 (RIS) so med drugim raziskovali, kako gledajo na pornografijo v omrežju uporabniki svetovnega spleta, kaj definirajo in obravnavajo kot pornografijo. Merili so tako odnos do navadne pornografije in erotičnih vsebin na internetu kakor tudi odnos do ekstremnih oblik pornografije. Analize so pokazale, da so erotične vsebine na svetovnem spletu visoko sprejemljive, nesprejemljive pa so oblike ekstremne pornografije in dostop pornografskih vsebin mladoletnikom. Ugotovili so tudi, da respondenti ne enačijo virtualne nezvestobe z nezvestobo v fizičnem prostoru. Kiberseksa pa tudi ne pojmujejo kot nekaj, kar bi ogrožalo klasično spolnost.

Na vprašanje »Kako pogosto obiskujete strani z erotično vsebino na svetovnem spletu«, jih je 43% odgovorilo z nikoli, 46,7% jih obiskuje včasih, 7% pogosto, 3,2% vprašanih pa je odgovorilo, da te strani obiskuje redno. Slovenski uporabniki svetovnega spleta so do takšne in podobnih vsebin tolerantni, saj jih je na vprašanje »Ali je potrebno pornografijo na svetovnem spletu prepovedati?« več kot polovica eksplicitno odgovorila z »ne«, 9 % vprašanih pa se je s tem strinjalo. (podatki povzeti po Trček in Kovačič 2000: 1072)

V splošnem se anketiranci torej ne strinjajo s prepovedjo erotičnih strani, podobno so tudi proti prepovedi pornografije, vendar je ta že manj sprejemljiva. Na vprašanje »Ali je potrebno

strani s kakršnokoli erotično vsebino prepovedati?« jih je 63,4% odgovorilo s »sploh ne« in samo 5,1% jih je bilo odločno za prepoved takšnih strani. So pa za anketirance izjemno nesprejemljive ekstremne oblike pornografije.

- fotografije spolnih odnosov z mladostniki;
- fotografije golih mladostnikov;
- sodomija;
- fotografije spolnih odnosov med družinskimi člani (incest).

Fotografije heteroseksualnih spolnih odnosov, kiberseks in fotografije golih odraslih uporabniki večinoma ne uvrščajo v pornografijo. Opazili so tudi, da anketiranci fotografije moških homoseksualnih spolnih odnosov prej uvrščajo v pornografijo kot fotografije ženskih homoseksualnih spolnih odnosov. (Trček in Kovačič 2000: 1078-1080) »Glede na rezultate lahko torej rečemo, da aktivni uporabniki interneta na Slovenskem definirajo kot pornografske vsebine pedofilijo, sodomijo in incest. Skratka oblike spolnosti, ki jih širša populacija pojmuje za družbeno deviantne, socialno patološke in jih kot take tudi ureja z zakonodajo« (Trček in Kovačič 2000: 1080).

3.3 VROČE LINIJE

Vroče linije so slovenski naziv za točno določeno ponudbo, storitve, ki se opravljajo za denar in, ki se izvajajo v zasebnem telefonskem stiku med stranko in izvajalko storitve. Oglaševanje kot edino javno mesto povezave med potencialnim porabnikom in vročo linijo je za vzdrževanje tovrstne dejavnosti vitalnega pomena, saj nadomešča lokal, delavnico, servis ali podobno, torej za javnost odprto fizično mesto ponudbe storitve. Storitve, ki jih ponujajo vroče linije, vključuje spolno stimulacijo, implicitno je mogoča tudi spolna zadovoljitev. Vroče linije so pojav svobodnega trga in v skladu s tem prisotne v Sloveniji slabo desetletje. Za potrebe definiranja vročih linij zadostuje ugotovitev, da gre za polje spolnosti. Račun se s seštetjem obeh ugotovitev, torej plačana in spolna dejavnost, po zakonu, izide v rezultat prostitucija. Tu se seveda zastavi vprašanje, kako se lahko svobodno oglašuje nekaj, kar je po črki zakona kazenski prekršek. Oglaševanje seksualnih storitev po telefonu, kakor bolj natančno lahko imenujemo oglase za vroče linije, je kot značilna novost tranzicijske družbe doletelo državo nepripravljeno tako po zakonski kot po družbeno reflektivni in civilno aktivistični plati. Javno mnenje pojav ignorira, posamezni glasovi odpora se do sedaj niso zmogli združiti v akcijo. Zakon o javnih glasilih v 26. členu ščiti pred pornografsko vsebino

otroke, vendar se formulacija nanaša le na oglase, ki so namenjeni samim otrokom. V teh oglasih so upodobljene večinoma ženske, ki so razgaljene, v držah in z mimiko spolnega zapeljevanja, postavljene bodisi v nedoločen prostor ali v prostor intimne zasebnosti. Podoba je pogosto opremljena z imenom, ki žensko pooseblja, in z besedami, ki jo seksualno označujejo ali eksplicitno ponujajo, kakor da je spolno na razpolago. Namen tovrstnih oglasov je spolno motiviranje pripadnikov ciljne skupine, saj je namen oglaševanja klic vroče linije. (Šribar 2002) »Oglaševanje teh je najbolj opazno po obeh velikih komercialnih televizijah, kjer je do sedaj potekalo tako rekoč v vseh mogočih terminih. V nenamenskih tiskanih medijih je značilno za Vikend magazin Dela in tudi Slovenske novice.« (Šribar 2002)

4. PORNOGRAFIJA KOT VIR ZASLUŽKA

Pornografija ne bi obstajala, če ne bi bilo igralcev oz. posameznih akterjev, ki so pripravljene pozirati in sprejeti vlogo spolnega objekta. Posamezniki se za vstop v pornografsko industrijo in delanja kariere v njej odločajo iz različnih vzrokov.

S. Abbott (2000:17-35) je izvedla raziskavo v Los Angelesu in San Franciscu, ki sta dve izmed vodilnih mest pornografske produkcije. Intervju, ki je trajal od ene do treh ur, je opravila z 19 igralci in 31 igralkami v filmih s pornografsko vsebino, ki so se s tem poslom ukvarjali od dveh do petnajst let (v povprečju pet let) in je večina sodelovala pri snemanju že več kot petdesetih videokaset. V pornografsko industrijo so se vključili zaradi različnih vzrokov. Posebej izstopajočih in najpogosteje omenjenih pa je bilo naslednjih pet: denar, slava, neodvisnost, socialne vezi in neubogljivost.

- DENAR: Predvsem mladi iščejo poti do čim »lažje prisluženega denarja«, kar pa po mnenju nekaterih omogoča ravno ta posel. Respondentke so poročale o tem, da v tem »poklicu« zaslužijo od 300 do 1000 dolarjev za posamezno odigrano sceno, seveda je ta številka odvisna od igralkine popularnosti, njenih izkušenj, privlačnosti in zahtevnosti posamezne scene. Abbottova je ugotovila tudi, da moški igralci v pornografiji zaslužijo približno 50% manj kot njihove ženske sodelavke. Torej je pornografija ena izmed redkih dejavnosti, kjer so ženske bolje plačane od moških. Posebej pa moram poudariti, da je tu govora o profesionalni pornografiji, medtem ko je v amaterski produkciji izkupiček dosti nižji in nikakor ne preseže številke 150 dolarjev na sceno. Za večino akterjev je ravno denar ključnega pomena, da se odločijo za porno kariero.
- SLAVA in BLIŠČ: Veliko respondentov je odgovorilo, da jim več kot denar pomeni priložnost »postati znan« in se zaradi tega odločijo za vstop v porno industrijo. Všeč jim je medijska pozornost, fotografiranje in deljenje avtogramov oboževalcem, torej so radi oboževani in v središču pozornosti. Pornografija lahko pomeni tudi odskočno desko za kasnejšo filmsko kariero. Tudi tu so ženske v privilegiranem položaju, saj je publika pornografskih filmov v večji meri sestavljena iz heteroseksualnih moških, ki torej občudujejo ženske igralke.

- SVOBODA in NEODVISNOST: Kar nekaj respondentov je odgovorilo, da so zašli v pornografijo zaradi visoke prožnosti dela in želje po neodvisnosti. Delovni čas ni točno določen, kot pri večini ostalih služb, delo pa ni tako monotono in dolgočasno.
- SOCIALNE VEZI: Predvsem na amaterskem nivoju se posamezniki znajdejo v svetu pornografije na vzpodbudo prijateljev, znancev ali partnerjev. Pa tudi v profesionalni sferi si lahko pornozvezde včasih same izberejo soigralce in tako se posamezniki vključijo v to »pornografsko subkulturo« in imajo možnosti za nadaljevanje kariere.
- NAGAJIVOST oz. POREDOST: Nekateri v pornografiji vidijo možnost zoperstaviti se obstoječim normam v družbi, ki niso odprte za svobodno seksualnost. Predvsem velja to za ženske, ki se želijo zoperstaviti družbi, v kateri še vedno obstajajo dvojna merila. Saj so po prevladujočih družbenih normah ženske še vedno bolj omejene pri seksualnem obnašanju. Hitreje se jih obsoja kot pa moške, torej jim je po družbenih merilih manj dovoljeno kot moškim in z igranjem v pornografskih filmih se želijo nekatere temu upreti.

Nekateri igralci pornografijo kar kmalu zapustijo, drugi pa se odločijo za kariero daljšega obdobja. Predvsem za te slednje je značilna želja po slavi in uspehu, v pornografski produkciji si želijo ustvariti ime.

5. PORNOGRAFIJA KOT DRUŽBENO SPOREN POJAV

Danes ni več mogoče, da bi spregledali podobe ženske golote in vabljive spolnosti. Srečujemo jih na straneh dnevnega tiska, na televizijskih programih, v vitrinah kioskov in na uličnih plakatih oz. oglasnih panojih. Ženska golota in spolnost sta postali samoumevni in redko se zgodi, da se kdo javno obregne vanju. Vendar pa marsikoga tovrstna izpostavljenost žensk moti. Razlogi za odpor so različni, ponavadi gre bodisi za moralno zgroženost, ki izhaja iz katoliške etike, ali za skrb za zdrav duševni razvoj otrok in mladotnikov ali pa za žensko zavest o zlorabi njihovega telesa v komercialne in druge namene. Za pornografijo je značilno, da opazno bolj kot moško razkriva golo ali razgaljeno žensko telo. Temu se uprejo feministke.

Če je bila prej pornografija le literatura, jo danes definiramo enostransko in moralizatorsko, kot eksploatacijo in dehumanizacijo spolnosti, tako da so človeška bitja obravnavana kot stvari, še posebno ženske pa kot seksualni objekti. Postavljena je torej moralna meja in sam pojav je bil in je še tabuiziran, s tem je postal problematičen, to pa je povzročilo nenavadno, tudi seksualno obnašanje (www.dnevnik.si/brane/Html1.htm 1998).

Feministka Susan Brownmiller (<http://www.mladina.si/teednik7200301/clanek/brownmiller/index.print.html-12> 2003) je v nekem intervjuju dejala:

»Pornografija je strupena protiženska propaganda. Laže in pači podobo ženske in njene seksualnosti. Moškemu fetišizmu podeljuje status normalnega, opravičuje nasilje nad ženskami in rojeva njegove sadomazohistične predstavitve. V javnem mnenju razvija ozračje, ki moške nagovarja k posilstvu. Nedavne sociološke raziskave so pokazale, da pri ljudeh ustvarja nekakšen neprizadet odnos do posilstev. Zanimivo je, da so se s takimi raziskavami ukvarjali moški, ženske pa ne. Kasneje so zaradi svojega dela zašli v težave in se oddaljili od tega predmeta. Ko se je začelo govoriti, da vse to nasprotuje svobodi govora, so se odrekli svojim sklepom.«

Medtem ko je za ene pornografija oblika govora, vidijo drugi (predvsem feministke) v njej podrejanje žensk in sredstvo za ustvarjanje in ohranjanje spolne neenakosti. Veliko jih je mnenja, da tu sploh ne gre za govor, saj slikovnega gradiva res ne bi mogli opredeliti kot

govor. Torej po njihovem mnenju cenzura pornografije ne pomeni omejevanje svobode govora, kot pravijo zagovorniki pornografije.

Med družboslovci, ki se ukvarjajo s kulturnim pojavom, kot je pornografija, je zelo veliko raziskovalk, ki menijo, da pornografija škoduje položaju žensk v družbi. Pornografske podobe delajo iz žensk bitja brez osebnosti, ki služijo moškemu poželenju. Ženske so v pornografiji predstavljene kot pasivne in prevzemajoče vlogo vabe ali plena. (Šribar 2002)

Nasprotniki pornografije pravijo tudi, da pornografija in prikazi ženske spolnosti škodujejo uravnoteženemu razvoju otrok in mladotnikov, saj prikazujejo ženski spol kot tisti, ki je seksualno bolj izpostavljen in s tem tudi lažje dosegljiv ter na tržišču seksualnosti manj vreden. Od tod tudi izhajajo drugi kulturni pojavi, kot na primer komentiranje ženskih anatomskih atributov.

Feministične aktivistke in teoretičarke vidijo v pornografiji samo nasilje in jo opredeljujejo kot obliko diskriminacije žensk in kršenje človekovih pravic. Radikalna feministična anti-pornografska kritika pravi, da seksualna ideologija patriarhalnosti erotizira dominacijo in podrejenost, pornografija pa ima pri tem glavno vlogo, saj te vrednote prek nje postanejo sprejemljive in normalne v določeni družbeni kulturi. (Jensen 1998:2) Vendar se mnenja razlikujejo tudi znotraj feministk. Obstajajo tudi take, ki so odprte za drugačna mnenja. Na primer pornografija ni vedno odraz moške dominacije nad ženskami, temveč je odraz njihove nemoči vplivanja na ženske, da bi bile vedno pripravljene zadovoljiti moške spolne zahteve. (Mršević 2000)

Anti-porno feminizem se bori proti pornografski industriji, ki prispeva k neenakosti in vzpodbuja ter opravičuje nasilje, seksizem in rasizem. Ne gre za boj proti vsem pornografskim izdelkom, skušajo samo ukrepati proti elementom in dejavnikom v pornografiji, ki izkoriščajo in ponižujejo ženske. Veliko je splošnih dejavnikov v družbi, ki vodijo v nasilje nad ženskami, ne samo pornografija. Veliko vlogo pri takšnem ravnanju imajo množični mediji, ki neredko posredujejo dvomljiva sporočila, kaj je prav in kaj ni, saj je vedno več seksističnih in nasilnih vsebin, ki jih mediji prikazujejo vsakodnevno in brez zadržkov. Anti-porno feministke vidijo problem tudi v tem, da pornografski material služi kot izgovor moškim za diskriminacijo žensk, za nasilje, zlorabo. Menijo, da se skoraj nobena

ženska prostovoljno ne odloči za delo v pornografski industriji. Ne gre za neposredno prisilo, ampak jih v to prisilijo različne okoliščine (ekonomski položaj, zloraba, neizobraženost, blišč slave in denarja). Vidijo tudi vpliv pornografije na potrošnike. Nekateri jo uporabljajo kot izgovor za nadlegovanje, ustrahovanje in poniževanje žensk. V njej vidijo velik družbeni problem, ki je brez meja. (Russo 1998)

Vendar pa večina feminističnih teorij pornografijo opredeljujejo kot enega izmed glavnih vzrokov, da se ženske obravnava kot spolni objekt, tako kot se jih v pornografiji prikazuje. Pornografija po njihovem mnenju vodi do spolne diskriminacije, dehumanizacije, fizičnega in spolnega nasilja nad ženskami (posilstva, snuff filmi, prisilna prostitucija, odobravanje poligamije,...).

Pornografija je izraz strahu in sovraštva do nasprotnega, v glavnem ženskega spola. To je ponižanje žensk kot mislečih in čutečih bitij na nivo seksualnega stroja. Ženske so v pornografiji prikazane kot spolni objekt, ki uživa v ponižanju, bolečini, spolnem napadu, privezana in nasploh uživa v svoji nemoči, medtem ko moški z njo počne vse, kar se mu zahoče, po želji tudi fizično kaznuje. (Appendix 2004)

Edward Donnerstein (<http://www.angelfire.com/art/antipornography/facts.html>) je dejal:

»Zveza med posameznim spolnim nasiljem v medijih in posledično agresijo v resničnem svetu je statistično dosti močnejša kot zveza med kajenjem in pljučnim rakom«. Moški, ki gledajo pornografijo, to objektivizacijo prenesejo na vse ženske, nanje gledajo kot na objekte in se do njih tako tudi obnašajo, jih ne spoštujejo in se do njih ne vedejo na nivoju kot človek s človekom.

Ženske niso edine, ki se borijo proti pornografiji, kljub temu da so res v večjem številu, saj navsezadnje gre po njihovem mnenju za kršenje osnovnih ženskih pravic. Pri iskanju literature sem naletela tudi na članek Calcagno Leonarda (Men Against Pornography), ki je bil presenečen, ko je ugotovil, da so proti pornografiji tudi nekateri moški. Avtor je odkrito priznal, da je najprej pomislil, da so to homoseksualci in zadeva ga je začela tako zanimati, da se je odločil za raziskovanje tega njemu neznanega fenomena »moški proti pornografiji«. Iz intervjuja z enim izmed članov kluba »Moški proti pornografiji« je izvedel, da so tudi nekateri moški izrecno proti pornografiji, da so mnenja, da je to bolno početje in bi ga bilo treba prepovedati. Respondent se je izrazil, da je pornografija gnusna in ponižujoča tako za

ženske kot moške, je brez moralnih vrednot in ljudi dela perverzne in izprijene. Po njegovem pornografija mladim daje slabo predstavo o spolnih navadah in ljubezni. Pornografija je inspiracija za moško nasilje nad ženskami in otroci, saj postanejo moški zafrustrirani, ker ne morejo izpolniti svojih pornografskih fantazij. Nekateri pa se k nasilju zatečejo ravno zaradi tega, da te fantazije izpolnijo (npr. posiljevalci).

Če gledamo na pornografijo kot na sporen in škodljiv družbeni pojav, jo lahko povežemo s prostitucijo, organiziranim kriminalom in spolnimi prestopi. Najbolj je povezana s prostitucijo, saj obe spadata v kriminalna dejanja, ki se dogajajo v spolnem življenju posameznikov. Obe dejanji omogočata zadovoljevanje spolnega nagona brez vzpostavitve čustvenega, človeškega odnosa. Ta dva družbena pojava sta povezana tudi lokacijsko, saj sta vedno eden blizu drugega. Največ prodajaln s pornografskimi izdelki je na lokacijah, kjer se odvija prostitucija (bližina nočnih klubov, javnih hiš). Pri obeh gre samo za dobiček oz. čim boljši zaslužek.

Močna povezava pornografije je tudi z organiziranim kriminalom, ki ponuja to, kar zakonsko ni dovoljeno. Gre za ponudbo pornografskih vsebin, ki niso dovoljene (sadizem, otroška pornografija...). Takšnega povpraševanja je vedno več in s tem tudi ponudbe. Problem pri organiziranem kriminalu je, da ga je težko odkriti, saj gre večinoma za kriminal politikov, podjetnikov in visokih državnih funkcionarjev. (Prelič 1987)

6. PORNOGRAFIJA KOT DRUŽBENO SPREJEMLJIV POJAV

V vsaki stvari, tudi črni pa je nekaj dobrega. Prvič, pornografija je le posledica naših lastnih čustvenih blokad in ni vzrok zanje. Če bi ne imeli čustvene blokade, bi pornografije ne potrebovali, saj bi bili srečni v ljubezni z nasprotnim spolom. Tako pa je pornografija, enako kot prostitutke, odvodnik ogromnih napetosti, ki se pojavljajo v človeku zaradi neizživetosti svojih strasti. Strasti pa nastajajo takrat, ko svojo ljubezen do nekoga zablokiramo. Se pravi, takrat, ko se nekoga ustrašimo. Za veliko večino ljudi je pornografija, ker omogoča odvodnik napetosti, da svoje delo še naprej opravljajo kolikor toliko zanesljivo. (Baršek na <http://www.uoregon.edu/novkov/outjur/porndef.htm>)

Vsi pa v pornografiji ne vidijo samo nekaj slabega, ampak tudi druge plati. Feministični seksualni liberalci se osredotočajo na seksualne manjšine (npr. homoseksualci) in zagovarjajo njihove pravice. Mnenja so, da jim pornografija pomaga izražati njihove spolne identitete, ker jih družba obsoja zaradi njihove drugačnosti, v pornografiji pa se lahko izražajo po svoje. Tudi za ženske menijo, da so vključene v pornografsko industrijo po svoji volji. Liberalci prav tako ne vidijo povezave med potrošnjo pornografskih izdelkov in resničnostjo. Če nekdo fantazira o spolnem nasilju nad žensko, ker je to videl v pornografiji, še ne pomeni, da bo to fantazijo uresničil, saj pornografija nima vpliva na vsakdanje življenje. Pornografija je stvar vsakega posameznika/-ice in ne družbe, zato v njej ne vidijo problema. Po njihovem mnenju so prav feministke, ki so proti sodelovanju žensk v pornografiji, tiste, ki naredijo ženske, ki v pornografiji sodelujejo, za nemočne žrtve, ker menijo, da so prisiljene sodelovati v pornografiji, da nimajo izbire. Takšno mnenje je tisto, ki vodi v stigmatizacijo teh žensk, ne pa njihovo dejansko sodelovanje v pornografski industriji. (Russo 1998)

Za nekatere pa je pornografija tudi umetnost. Razlikovanje med umetnostjo in pornografijo oziroma obscenim je spodbudila zakonodaja. Od 19. stoletja dalje je utelešena razlika v pravnih definicijah obscenega. Do tedaj je bila pornografija skoraj vedno dodatek nečemu drugemu. V zgodnji moderni Evropi (od renesanse do francoske revolucije) je bila največkrat uporabljena za kritiziranje religioznih in političnih avtoritet in kot taka tudi pomemben konstitutiven element moderne Evrope. Tudi nadzor nad deli s pornografsko vsebino je v glavnem potekal pod okriljem religije in politike in ne v imenu spodobnosti, morale.

V 19. stoletju, ko je pornografija prenehala biti družbena in politična kritika, se je cenzura začela izvajati izključno zaradi moralne narave. Zakon se je usmeril na uravnavanje javne morale in ne več zasebnega, individualnega vedenja, kar se je odražalo v poostrenem nadzoru nad javnim razkazovanjem pornografskega gradiva. Kategorija obscenega, ki naj bi motivirala škodljiva spolna vedenja in presegala standarde še sprejemljivega, je postajala vedno ožja (vanjo niso več sodile medicinske, tehnične, šolske, umetniške predstavitve) in vedno bolj identična s pojmom pornografija. Z razlikovanjem umetnosti in pornografije je bila slednja definirana v smislu odsotnosti umetniške vrednosti, cenenosti, nelegitimnosti; postala je sinonim za kulturno brezvrednost, če že ne škodljivost.

V pornografiji je pomembna vloga fotografije, ki je zaradi svojega realizma in neposrednosti bistvena za učinek pornografije. Gre za avtomatizirane podobe, za katere se zdi, da izključujejo vsako človeško posredovanje in zato porabniku omogočajo neposreden dostop k objektu in takojšnji spolni zadovoljitvi. (www.ljudmila.org/scca/porno/slo/uip/uip.html).

Z vidika pornoigralke so ženske, ki igrajo v pornografskih filmih, spolno svobodne in neverjetno močne, imajo pozitivno podobo lastnega telesa in svoje spolnosti. Pri delu na tem področju se je prepričala, da je mnogo igralk bolj emancipiranih od večine predstavnic ženskega spola. Igranje v porno filmih je isto kot kakršenkoli drug poklic. So isti problemi kot pri drugih poklicih. Glede na to, da je delo porno igralk »poklic«, ki se mu družba odpoveduje, to pomeni za njih tudi določene omejitve (od doma lahko gredo samo podnevi, ker je ponoči večja verjetnost, da jih kdo posili; nemogoče se je zaposliti v »normalnem« poklicu; družinski problemi; poniževanje v javnosti; ljudje ne znajo razlikovati med realnostjo in sliko - menijo, da porno igralk vsak dan živijo kot v filmu). Pornografija je tako moteča, da v bistvu mora biti nezakonita (mnenje, da so igralk mladoletne, da to spodbuja pedofilska nagnjenja, da so ženske prisiljene v ta posel, da je nekaj narobe z njimi, ker nimajo normalnega poklica, da so narkomanke ali pa gre za bolezen, enačijo jo s prostitucijo, mafijo itd.). Najbolj pereče je mnenje, da pornografija vodi v sovraštvo in nasilje nad ženskami, kar pa ni res. Prizori že morda prikazujejo odnose podrejanja, nasilna dejanja, ampak v pornografskih filmih je vse to samo igra. Tudi mediji prikazujejo takšna dejanja, pa nihče ne dviguje toliko prahu kot v primeru pornografije. (Ovidie 2004)

Po mnenju že zgoraj omenjene avtorice se ženske se za takšno kariero odločijo same. To za njih ni nič ponižujočega, niso nobene žrtve, ampak v tem poslu vidijo samo prednosti pred

drugimi poklici (boljši zaslužek, fleksibilen delovni čas, bolj svobodno delo). »Če smo kategorizirane kot žrtve, je to nekaj takega, kot da bi ostale brez lastnih sredstev delovanja. Nismo več otroci, le same smo sposobne presojati, ali naše delo ponižuje ali ne.« (Ovidie 2004:55)

Obstaja tudi feminizem, ki je »za spolnost« »prospolni« feminizem, ki zagovarja eno temeljnih zahtev, brez katere se osvoboditev žensk ne more uresničiti: zahtevo po spolno osvoboditvi. Ta vrsta feminizma je postala glavna opora vsem, ki delajo v poklicih, povezanih s spolnostjo, tako moškim in ženskam.

Če se začneš ukvarjati s poklicem, ki je povezan s spolnostjo, je to večinoma stvar odločitve. Pa naj še tako godrnjajo politično korektne feministke, ki terjajo prepoved prostitucije v najširšem pomenu, in to pod pretvezo, da branijo ženske, ki so žrtve. Če gledaš na skupino posameznikov kot na žrtve, jim jemlješ možnost, da bi branili sami sebe, hkrati pa tudi izničiš vse njihove napore, da bi bilo slišati njihov glas in da bi se rešili svojega statusa na robu. (Ovidie 2004:74)

Veliko je pornografskih igralk, ki so »prospolne« feministke in so razvile izrazito feministično pornografijo, ki naj bi bila sprejemljiva tudi za ženske. Nekatere so režiserke pornografskih filmov ali pa celo lastnice produkcijskih hiš (npr. Femmes Productions). Da bi bil pornofilm pri ženskah dobro sprejet, mora imeti po priporočilih hiše »Femmes Production« takšne sestavine:

- igralci in igralkе vseh starosti, nepopolne zunanosti,
- dober scenarij,
- mnogo pogovora in smeha med igralci, naj ne manjka zapeljevanja,
- nežnost,
- občutljivi moški, katerih cilj ni dominiranje nad partnerico,
- spolni prizori, ki jih izzovejo ženske želje,
- kar najbolj pozitivna predstavitev spolnosti itd.

(Ovidie 2004:91)

Obstajata tudi dve združenji, ki odločno podpirata pornografijo:

1. Feministke proti cenzuri: To združenje pod tem imenom je bilo ustanovljeno leta 1989 v Londonu. V njem so združeni feministi, moški in ženske, ki so se odločili podpirati pornografijo, kot odgovor drugim, prav tako feminističnim skupinam, ki pornografijo obsojajo. Ta interesna skupina je v Angliji dosegla, da je bila umaknjena prepoved proizvodnje pornografskega materiala.

2. Feministke za svobodno izražanje: je ameriška feministična skupina, v kateri se zbirajo pretežno ženske avtorice, zdravnice, seksologinje, profesorice in odrske umetnice. Skupina je bila ustanovljena z namenom razširjanja sporočila, da je cenzura najhujša sovražnica feminizma, zlasti v zvezi s spolnostjo, saj tudi feminizem potrebuje svobodo izražanja, sicer si ženske ne morejo obetati nikakršne družbene enakosti. Po njihovem mnenju gradivo z izrecno spolno vsebino ne more imeti negativnega vpliva na družbo, ampak lahko celo vpliva na razvoj človekovega mišljenja in pomaga doseči spolno izpolnitev. (Ovidie 2004)

6.1 STEREOTIPI O PORNOGRAFIJI

Pornografijo spremljajo mnogi stereotipi. Nekaj je navedenih v knjigi »Pornomanifest« (2004), katere avtorica je »Ovidie«. V nadaljevanju bom predstavila tri izbrane sklope stereotipov, ki jih povzemam po omenjeni avtorici.

1. *Pornografijo producira in snema mafija*

NE DRŽI. Drži pa, da je v javnosti to še zmeraj najbolj razširjen stereotip, ponavljajo in širijo ga v glavnem tisti, ki jih pornografija zanima, vendar si je zaradi tega ali onega ne upajo ali ne smejo privoščiti. Razvoj tehnike omogoča, da pornografijo producira in snema, kdor koli želi, zato ponudba že dolgo presega povpraševanje. Mafija se ponavadi ukvarja z artikli, pri katerih povpraševanje presega ponudbo. Mit o mafiji prihaja z istega naslova kot dognanja, da je pornografija moralno oporečna in celo zdravju nevarna, izvirajo pa iz obdobja pred seksualno revolucijo, ki je ovrгла mnoge tabuje, povezane s telesnostjo in spolnostjo.

2. Igralke se novači med marginalkami in prostitutkami

NE DRŽI. Profesionalnim podjetjem, ki se ukvarjajo s pornografskim poslom, ni treba nikogar novačiti, saj pridejo modeli sami, pa tudi primanjkuje jih ne.

3. Igralke so že po definiciji lahka dekleta

NE DRŽI. To je še samo eno stereotipno mnenje moških. Za igralce v porno filmih nihče nima takega mnenja. Z žensko, ki igra v pornografskem filmu, je zagotovo nekaj narobe, ampak to ni res, saj gre za čisto povprečne ženske, ki imajo željo po drugačnem poklicu od vsakdanjih. Njihovo življenje brez filmskih kamer pa je podobno življenju vsakega od nas. (Modic v Ovidie 2004)

7. PROBLEMI PORNOGRAFIJE

Sama sem naletela predvsem na dva problema, ki se mi zdita najbolj pomembna in sta tudi najbolj pogosta, in sicer nasilje nad ženskami in otroška pornografija.

7.1 ALI PORNOGRAFIJA POVZROČA NASILJE NAD ŽENSKAMI?

To je vprašanje, na katero se ponuja veliko različnih odgovorov in mnenj. Najpogostejše je vprašanje, ali izpostavljanje pornografiji povzroča seksistično vedenje in ali prispeva k ohranjanju spolne neenakosti. Skratka ali škodi ženskam. S tem vprašanjem se najbolj ukvarjajo feministke.

Anti-porno feministke povezujejo pornografijo s krivico do žensk na več načinov. Menijo, da jim škodi na način, kako je prikazana (nasilje v porno filmih). Pa tudi sama izpostavljenost pornografskemu materialu lahko pusti posledice na ženski (nezmožnost vključitve v »normalno« življenje, se zaposliti v »normalnem« poklicu). Menijo, da lahko pornografija pusti fizične in psihične poškodbe in uniči osebne odnose in lastno življenje.

Argument, ki ga anti-porno feministke podajajo, lahko povzamemo v nekaj točkah:

1. Večina družb je strukturirana z neenakostjo spolov, v kateri je ženska v podrejenem položaju. To je vidno iz odnosov in obnašanj posameznikov in je prisotno tudi v raznih družbenih strukturah. Ženske so diskriminirane pri zaposlovanju in so v povprečju plačane manj kot moški, nosijo težko breme rojevanja in upravljanja gospodinjstva, so objekti raznovrstnega spolnega nasilja na delovnem mestu in drugih javnih območjih. Se pravi, ženske so prikrajšane le zato, ker so ženske.
2. To je globoka nepravica.
3. Družbeni mehanizmi, ki ohranjajo in proizvajajo takšno družbo, so kompleksni. Religije, spolna delitev dela, kot tudi reklame, televizija, filmi, glasba, modni časopisi, ki narekujejo idealno obnašanje za ženske in moške, vse to vpliva na ohranjanje sistema neenakosti. In tudi nasilje ima zelo pomembno vlogo v vsiljevanju spolnih norm in podrejanju žensk.
4. Spolna neenakost in mehanizmi, ki jo podpirajo, imajo za nekatere ljudi zelo erotičen pomen.

5. Erotiziranje spolne podrejenosti je zelo učinkovit mehanizem za promocijo in podpiranje spolne neenakosti. To erotiziranje je enako privlačno moškim in ženskam (heteroseksualne ženske želijo moško potrditev in s tem tudi same sodelujejo v lastnem podrejanju).
6. Erotičnost seksizma je neizbežna. Ta posebna oblika želje je motivirana in stimulirana s strani različnih družbenih institucij.
7. Pornografija zelo erotizira neenakost spolov. Pornografija predstavi svoje poglede tako, da vzburi gledalca in s tem postane predstava podrejenosti seksualno vznemirljiva. (Eaton na <http://ptw.uchicago.edu/Eaton01.htm>)

Anti-porno feministke sklepajo, da pornografija igra ključno vlogo v podpiranju in predstavljanju sistema, ki omejuje možnosti za razvoj žensk v življenju. Ko pravijo, da pornografija povzroča nasilje, to ne pomeni, da vzpodbuja moške k posiljevanju žensk, ampak da ženske sprejmejo to vrsto neenakosti zaradi spolnega užitka.

Obstajata dva modela, ki opisujeta, kako pornografija vpliva na človeka. Model posnemanja, pri katerem moški dobi idejo v pornografiji in jo izvede v realnem svetu z realno žensko. Po modelu odvisnosti pa moškemu po določenem ponavljanju predstav in pornografskega sveta to ne bo več zadostovalo za potešitev spolnih želja in bo seksualno nasilje prenesel v realni svet ter ga stopnjeval. Oba modela temeljita na tem, da je takšnim moškim nasilje nad žensko spolno privlačno. (Eaton na <http://ptw.uchicago.edu/Eaton01.htm>)

Obstaja veliko raziskav, ki iščejo povezave med nasiljem in pornografijo. Veliko je statističnih podatkov, ki to povezavo dokazujejo, kar pa ne pomeni, da je vsak moški, ki uporablja pornografijo, posiljevalec. Nekateri raziskovalci (npr. K. Anderson na <http://www.leaderu.com/orgs/probe/docs/pornplag.html>) pravijo, da lahko izpostavljanje nasilnim prizorom v pornografiji, vodi k anti-socialnemu vedenju. Moški gledalci postanejo bolj agresivni do žensk, manj sočustvujejo z žrtvami posilstev in so bolj dojemljivi za razne mite o posilstvih.

Nasprotno mnenje pa je, da ni povezave med pornografijo in nasiljem nad ženskami. Raziskovalci na tej strani menijo, da spremljanje pornografskega materiala ne povzroča sprememb v človekovem mnenju glede spolnosti. Če je kdo nasilen do žensk, še ne pomeni, da je to zaradi pornografije, čeprav jo uporablja. Menijo, da je človek takšen že po naravi, po osebnosti. Nasilje je obstajalo že leta in leta pred komercializirano pornografijo, moški so

nasilni do žensk že od nekdaj, čeprav niso uporabniki pornografije. Menijo, da pornografija služi samo kot izgovor posiljevalcem in nasilnežem. Seksizem je tisti, ki ponižuje ženske in ne pornografija. Seksizem pa ne izhaja iz pornografije, ampak ima svoje korenine v ekonomskih, političnih in čustvenih dejavnikih.

(http://www.ffeusa.org/html/statements/statements_pornography.html)

7.2 OTROŠKA PORNOGRAFIJA

Otroška pornografija je zelo velik problem današnje družbe. Je vedno bolj dostopna in vedno bolj pogosta. Neposredno je povezana s pedofilijo, ki je zelo razširjena, še posebej na svetovnem spletu, ker jo je najteže izslediti. Spada med trdo pornografijo. Pedofilske vsebine niso namenjene le bralcem, ki jih takšna vsebina privlači in vznurja, temveč tudi lažjemu privabljanju otrok v pedofilske kroge. Otrokom, ki jih hočejo zlorabiti, najprej pokažejo material, da jih prepričajo, da so takšna dejanja popolnoma normalna, družbeno sprejemljiva in da to počnejo tudi vsi ostali otroci. Nekateri strokovnjaki celo trdijo, da če ne bi bilo pedofilov, ne bi bilo otroške pornografije, saj jo pedofili širijo, preprodajajo razne slike, videokasete, »izmenjujejo« žrtve in celo izsiljujejo otroke s pornografijo, da bi jih prepričali o nadaljnjem sodelovanju. Najbolj verjetno pa je, da so pedofili ljudje, ki so bili v otroštvu sami zlorabljeni in se jim zdi njihovo početje pravilno. Medtem ko pedofili uporabljajo otroško pornografijo za potešitev svojih želja, drugi z njo veliko zaslužijo. Nekateri bodo uporabili celo svoje otroke ali pa plačali staršem za uporabo njihovih otrok (Cerar 2003)

Pedofilija se pojavlja v naslednjih oblikah:

- kot literatura (knjige, romani),
- v časopisih in posebnih revijah,
- na televiziji (javno predvajanje je v večini svetovnih držav prepovedano),
- na videokasetah in DVD formatih (namenjeni so za osebno uporabo na domu),
- na svetovnem spletu.

V dokumentu o boju proti otroški pornografiji, ki sem ga našla na spletu, Hodayra Sellier trdi, da je več kakor 40.000 strani, ki razglašajo in slavijo idejo moške-deške ljubezni in otroškega seksa.

Mnogi strokovnjaki pa opozarjajo, da je ocena, ki govori o številu fotografij na spletu, zelo nizka. Bolj zastrašujoči so trendi, ki se zadnje čase kažejo na samih slikah. Slike imajo namreč v ozadju vidne računalnike, kar dokazuje, da so zlorabe postavljene v domače okolje, v prostore, ki so načeloma sinonim za varnost. To kaže, da so velik del novejših otroške pornografije ustvarili ljudje, ki so jim otroci zaupali. (Parcell na [http://mediawatch.mirovni-institut.si/bilten/seznam/07/zakon 1999](http://mediawatch.mirovni-institut.si/bilten/seznam/07/zakon%201999))

Med spletnimi uporabniki predstavljajo otroci najbolj ogroženo skupino, saj se lahko pri uporabi spleta zavestno ali pa čisto po naključju srečajo s pornografskimi, pedofilskimi in drugimi nespodobnimi vsebinami, v skrajnem primeru pa lahko postanejo žrtve pedofilov in pedofilskih mrež. Še posebej pogosto prihaja do njihovega vznemirjanja pri uporabi elektronske pošte, novičarskih skupin in klepetalnic.

Sodobni pedofili za otroci ne oprezajo več na igriščih in iz avtomobilov na avtobusnih postajah, tudi čokolad in sladoledov ne ponujajo več. Udobno so nameščeni v domačem naslanjaču in se v varnem zavetju svojega doma sprehajajo po svetu ter zadovoljujejo svoje bolne fantazije. Pri svojem početju še posebej radi izkoriščajo otrokove lastnosti, kot so radovednost, zaupljivost in naivnost.

Splet je zaradi svoje decentraliziranosti idealen medij za širjenje vseh oblik pornografije, saj onemogoča možnost kakršnega koli učinkovitega nadzora. Zaradi tega predstavlja virtualno okolje pravi raj za pedofile, saj jim poleg anonimnosti in skrivanja prave identitete omogoča tudi objavljanje, zbiranje in izmenjavo pornografskega materiala ter vzpostavitev neposrednih stikov z otroci prek elektronske pošte in klepetalnic. Slednje so za pedofile še posebej zanimive, saj jih uporablja ogromno otrok, poleg tega pa je prek njih najlažje vzpostaviti neposreden dialog s potencialno žrtvijo. Vzpostavljeni stik jim omogoča, da lahko z otrokom v nekem časovnem obdobju zgradijo trden odnos, temelječ na zaupanju in prijateljstvu, ki ga lahko kasneje izkoristijo za vzpostavitev fizičnega stika in zlorabo otroka. Podobno učinkovita, kot je strategija pedofilov, je na srečo tudi strategija, ki jo pri iskanju pedofilov uporabljajo policisti, ki se lahko v spletnih klepetalnicah prelevijo v nedolžne deklice in skušajo s premetenim pogovorom pritegniti pozornost pedofila. Od vzpostavitve stika do aretacije pa ni več daleč.

Seveda imajo lahko pedofili s pomočjo spleta tudi medsebojne stike, si izmenjujejo izkušnje, izmenjujejo »material« ter s tem na nek način vsaj podzavestno upravičujejo legitimnost

svojih dejanj, saj vedo, da pri svojem početju niso osamljeni. Z medsebojnim povezovanjem lahko ustvarjajo močne, organizirane mreže, ki lahko razpredejo svoje lovke med številnimi državami hkrati. Še posebej očitno obliko povezovanja pedofilov in medsebojne izmenjave gradiva je mogoče zaslediti v novičarskih skupinah.

(Skrat na <http://www.nasvet.com/doc/pedofilija.php> 2004)

Na internetu lahko najdemo praktično vse zvrsti pornografije, med katerimi otroška pornografija tudi z najbolj izprijenimi posnetki kot so npr. posilstva otrok, ni nikakršna izjema. Toda ali je spletnih strani, kjer se podpira otroška pornografija, res na desettisoče, kot to poročajo številni mediji? Nikakor ne, javno dostopne otroške pornografije na spletu ni veliko, kot to mislijo mnogi. S pomočjo spletnih iskalnikov lahko iščete ure in ure, pa več od kakšne majhne slike s sporno vsebino ne boste našli. V večini primerov boste naleteli na čisto legalne pornografske strani s slikami deklet, ki še zdaleč niso mladoletna. Ena izmed težav pri odkrivanju spletnih strani z otroško pornografijo je ta, da te strani niso javno dostopne in da so pogosto poznane le tesno povezani skupini pedofilov. Popolnoma drugače je v novičarskih skupinah, kjer z malo iznajdljivosti hitro najdete pedofilski material.

(Skrat na <http://www.nasvet.com/doc/pedofilija.php> 2004)

Eden izmed najbolj odmevnih primerov pedofilije do sedaj je bilo razkritje spletne pedofilске mreže »The Wonderland Club«, ki je do leta 1998 delovala v številnih državah po celem svetu. Klub, ki je imel domicil v ZDA, se je ukvarjal izključno s predvajanjem in razširjanjem pedofilskega materiala. Kriteriji za članstvo so bili zelo strogi, saj je moral vsak potencialni član posedovati vsaj 10.000 porno slik z otroci. Mreža je tako zbrala več kot milijon slik, med katerimi so bili tudi dveletni otroci. Policija je z organizirano akcijo pričela že leta 1996, vendar je bilo zbiranje podatkov in dokazov zaradi varnostnih ukrepov, ki se jih je posluževal »The Wonderland Club«, zelo oteženo. Leta 1998 so policisti končno zbrali dovolj dokazov in aretirali več deset osumljencev ter tako uspešno razkrinkali in razbili eno največjih pedofilskih organizacij.

Tri leta kasneje je ameriškim zveznim organom pregona v operaciji »Candyman« uspelo razbiti mrežo otroške pornografije, ki je delovala prek spletne strani in imela več kot 7000 naročnikov iz celega sveta. 56 nacionalnih uradov FBI je v času trajanja akcije preiskalo na stotine posameznikov, ki so na omenjeni strani za dostop do otroškega pornografskega

gradiva uporabili kreditno kartico. Med aretiranimi so bili na splošno zgražanje tudi policisti in duhovniki.

V boju proti pedofiliji so uspešni tudi evropski organi pregona. Tako so nemški kriminalisti leta 2002 v sodelovanju s policijo v 166 državah, razbili obsežno mrežo otroške pornografije na svetovnem spletu. V okviru operacije z imenom »Marty« so odkrili 26.500 domnevnih pedofilov, ki so si prek 38 spletnih strani izmenjavali fotografije in filme s pornografsko vsebino. Samo v Nemčiji so uvedli preiskavo proti 530 ljudem, osumljenim posedovanja ali širjenja otroške pornografije, preiskali pa so tudi več kot 500 stanovanj po vsej Nemčiji. Istega leta so hrvaške oblasti prijele osem moških, zaradi suma, da so na svetovnem spletu širili otroško pornografijo.

V začetku letošnjega leta (2006) je v medijih odjeknila novica, da je britanska policija na podlagi številke kreditne kartice, s katero je plačal dostop do vsebin z otroško pornografijo, aretirala pevca skupine »The Who«, Peta Townsenda. Doslej so v okviru te največje policijske protipedofilske akcije v Veliki Britaniji aretirali že več kot 1300 oseb, med njimi tudi 50 policijskih uradnikov. Večino vpletenih je policija aretirala in zaslišala na podlagi kreditnih kartic, s katerimi so plačali članarino, ki je zagotavljala dostop do strani z otroško pornografijo. Takšnih in podobnih primerov je ogromno, kar potrjujejo tudi vsakodnevne novice v tiskanih in elektronskih medijih. (Skrat na <http://www.nasvet.com/doc/pedofilija.php> 2004)

V Sloveniji večjih in bolj odmevnih primerov pedofilije na spletu ni bilo. Po podatkih Uprave kriminalistične policije Generalne policijske uprave je policija leta 2004 na državna tožilstva podala 218 kazenskih ovadb zoper konkretne osebe zaradi suma, da so storile kaznivo dejanje spolnega napada na osebo, mlajšo od 15 let. Policija še ni prejela prijav oziroma informacij o prikazovanju pornografskega gradiva osebi, mlajši od 14 let ali uporabo spleta kot sredstva za pridobivanje otrok. Obravnavali pa so nekaj primerov razširjanja pornografskega materiala, ki prikazuje mladoletno osebo. V ugotovljenih primerih so ti osumljenci tak material le razširjali, niso pa ga izdelali sami. Po informacijah Uprave kriminalistične policije Generalne policijske uprave, obsodb za ta ravnanja v Sloveniji še ni bilo. (Brečko in drugi na <http://rid.ris.org/uploads/editor/0k-75> pedofilija na internetu 1.doc 2005)

8. REGULACIJA PORNOGRAFIJE

8.1 V SLOVENIJI

Pornografija je v Sloveniji zajeta v Zakonu o medijih in v Kazenskem zakoniku.

ZAKON O MEDIJIH

Prvotni Zakon o medijih je bil v Sloveniji sprejet na seji Državnega zbora 25.4.2001. Objavljen je bil v Uradnem listu RS z dne 11.5.2001, veljati pa je začel 15 dni po objavi, torej 26.5.2001. Državni zbor je zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o medijih sprejel 26.5.2006, ki je pričel veljati 24.6.2006. V dopolnjenem zakonu so za nadzorovanje pornografije pomembni zlasti naslednji členi.

49. člen

(1) Oglasi, katerih pretežno ciljno občinstvo so otroci, ali v katerih nastopajo otroci, ne smejo vsebovati prizorov nasilja, pornografije in drugih vsebin, ki bi lahko škodovale njihovemu zdravju ter duševnemu in telesnemu razvoju, ali kako drugače negativno vplivale na dovzetnost otrok.

(2) Ogláševanje ne sme moralno ali psihično prizadeti otrok. Zato se z oglasi ne sme:

- vzpodbujati otrok k nakupu proizvodov ali storitev z izkoriščanjem njihove neizkušenosti in lahkovernosti;*
- vzpodbujati otrok, da bi prepričevali starše ali koga drugega v nakup proizvodov ali storitev;*
- izkoriščati posebnega zaupanja otrok v starše, učitelje ali druge osebe;*
- neupravičeno prikazovati otrok v nevarnih situacijah.*

84. člen

- (1) Televizijski programi ne smejo predvajati pornografije in pretiranega nasilja, če bi lahko predvajanje resno škodovalo duševnemu, moralnemu ali telesnemu razvoju otrok in mladoletnikov.*
- (2) Predvajanje vsebin iz prejšnjega odstavka, ki utegne škodovati otrokom in mladoletnikom, je dopustno le pod pogojem, da je s tehničnimi sredstvi oziroma z zaščito omejeno tako, da otroci in mladoletniki do takšnih vsebin nimajo dostopa.*
- (3) Televizijski programi lahko predvajajo informativne in izobraževalne oddaje ter umetniška avdiovizualna dela, ki vključujejo prizore nasilja ali seksualnosti ob upoštevanju estetskih in etičnih meril, ki jih sami vnaprej določijo. Televizijski prizori, ki vključujejo nasilje ali seksualnost, se lahko izjemoma predvajajo tudi v drugih oddajah, pod pogojem, da ne gre za vsebine, ki bi kršile estetska in etična merila iz prvega stavka. Pred začetkom predvajanja oddaj in del iz prvega stavka oziroma prizorov iz drugega stavka tega odstavka mora biti objavljeno akustično in vizualno opozorilo, da niso primerne za otroke in mladoletnike do 15. leta starosti, med njihovim predvajanjem pa morajo biti označene z ustreznim vizualnim simbolom.*
- (4) Estetska in etična merila za prikazovanje oddaj, del in prizorov ter merila za objavo opozoril iz prejšnjega odstavka določijo izdajatelji televizijskih programov s svojimi internimi pravili (etičnimi kodeksi), ki morajo biti ves čas javno dostopna. Pravila morajo opredeliti tudi pritožbene možnosti za gledalce, ki imajo pripombe glede izvajanja meril iz prejšnjega odstavka. Izdajatelji televizijskih programov morajo kopijo internih pravil poslati pristojnemu ministrstvu in Svetu za radiodifuzijo v 15 dneh od njihovega sprejetja in jih v enakem roku obvestiti o vsaki njihovi spremembi.*
- (5) Izdajatelji televizijskih programov morajo vsako leto posredovati pristojnemu ministrstvu in Svetu za radiodifuzijo poročilo o izvajanju internih pravil iz prejšnjega odstavka, ki mora vsebovati tudi podatke o prejetih pritožbah gledalcev in njihovi obravnavi, najkasneje do konca februarja za preteklo leto.*

- (6) *Pristojni minister s podzakonskim predpisom določi vizualni simbol ter akustično in vizualno opozorilo iz tretjega odstavka tega člena in način njegovega objavljanja ter predpiše načrt za njegovo promocijo.*
- (7) *Ob upoštevanju prvega odstavka in meril iz tretjega in četrtega odstavka lahko televizijski programi predvajajo tudi programske vsebine, v katerih prevladujejo prizori nasilja ali seksualnosti, v terminu med 24. in 5. uro.*
- (8) *Pornografske vsebine v tiskanih publikacijah ter na oglasnih površinah so lahko ponujene le tako, da jih otroci in mladoletniki ne morejo videti in kupiti. Dostop do pornografskih vsebin v elektronskih publikacijah mora biti s tehničnimi sredstvi oziroma z zaščito omejen tako, da otroci in mladoletniki do njih ne morejo dostopati.*
- (9) *Izvajanje prvega, drugega, tretjega, četrtega, petega in sedmega odstavka ter podzakonskega predpisa iz šestega odstavka tega člena spremljata pristojno ministrstvo in Svet za radiodifuzijo. Letno poročilo Sveta za radiodifuzijo Državnemu zboru mora vsebovati tudi oceno izvajanja določb prvega do sedmega odstavka tega člena.*
- (10) *Inšpekcijski nadzor nad spoštovanjem določb osmega odstavka tega člena v časopisih in revijah ter elektronskih publikacijah, ki so mediji v skladu s prvim odstavkom 2. člena zakona, izvaja inšpektorat pristojnega ministrstva, Tržni inšpektorat Republike Slovenije pa v tiskanih in elektronskih publikacijah, ki niso mediji v skladu s tretjim odstavkom 2. člena zakona.«.*

129. člen

- (1) *Z globo od 250.000 do 20.000.000 tolarjev se kaznuje za prekršek izdajatelj pravna oseba ali izdajatelj samostojni podjetnik posameznik:*
- če se po njegovem mediju z oglasi prizadene spoštovanje človekovega dostojanstva; spodbujajo rasno, spolno ali narodnostno razlikovanje in verske ali politične nestrpnosti; spodbujajo dejanja, ki škodujejo zdravju in varnosti ljudi ali zaščititi*

- okolja ali kulturne dediščine; žalijo verska ali politična prepričanja; škodi interesom uporabnikov (tretji odstavek 47. člena);*
- če razširja oglase, katerih pretežno ciljno občinstvo so otroci ali v katerih nastopajo otroci in vsebujejo prizore nasilja, pornografije ali drugih vsebin, ki bi lahko škodovala njihovemu zdravju ter duševnemu in telesnemu razvoju, ali kako drugače negativno vplivale na dovzetnost otrok (prvi odstavek 49. člena);*
 - če razširja oglase, s katerimi se neposredno spodbujajo otroci k nakupu izdelkov ali storitev z izkoriščanjem njihove neizkušenosti in lahkovernosti ali s katerimi se neposredno spodbujajo otroci, da bi prepričevali starše ali koga drugega v nakup izdelkov ali storitev ali s katerimi se neposredno spodbuja izkoriščanje posebnega zaupanja otrok v starše, učitelje ali druge osebe ali s katerimi se neupravičeno prikazujejo otroci v nevarnih okoliščinah (drugi odstavek 49. člena);*
 - če prek televizijskega programa predvaja prizore pornografije in pretiranega nasilja, ki bi lahko resno škodovalo duševnemu, moralnemu ali telesnemu razvoju otrok in mladoletnikov (prvi odstavek 84. člena);*
 - če predvaja vsebine iz prvega odstavka 84. člena tega zakona, ki utegnejo škodovati otrokom in mladoletnikom in niso omejene s tehničnimi sredstvi oziroma z zaščito tako, da otroci in mladoletniki do takšnih vsebin nimajo dostopa (drugi odstavek 84. člena);*
 - če predvaja televizijske prizore, ki vključujejo nasilje ali seksualnost, in le-ti niso del informativnih, izobraževalnih in umetniških ter drugih oddaj, ter ne gre za vsebine, ki bi kršile estetska in etična merila iz tretjega odstavka 84. člena tega zakona, ne da bi pred njihovim predvajanjem objavil akustično in vizualno opozorilo, da oddaje niso primerne za otroke in mladoletnike do 15. leta starosti, ali če te oddaje ves čas njihovega predvajanja niso označene s predpisanim vizualnim simbolom (tretji odstavek 84. člena);*
 - če predvaja programske vsebine, v katerih prevladujejo prizori nasilja ali seksualnosti, izven termina med 24. in 5. uro (sedmi odstavek 84. člena).*
- (2) Z enako globo se kaznuje za prekršek Radiotelevizija Slovenije, če predvaja oglaševalske vsebine na način, ki je v nasprotju s prvim odstavkom 94. člena tega zakona ali če oglaševalske vsebine predvaja na tretjem programu Radia Slovenija (drugi odstavek 94. člena).*

- (3) *Z enako globo se kaznuje izdajatelj tiskane ali elektronske publikacije – pravna oseba ali samostojni podjetnik posameznik, ki ponuja pornografske vsebine v tiskanih publikacijah oziroma na oglasnih površinah tako, da jih lahko otroci in mladoletniki vidijo in kupijo, v elektronskih publikacijah pa pornografske vsebine niso omejene s tehničnimi sredstvi oziroma z zaščito tako, da otroci in mladoletniki do njih ne morejo dostopati (osmi odstavek 84. člena).*
- (4) *Z globo 80.000 tolarjev se kaznuje za prekršek izdajatelj elektronske ali tiskane publikacije – fizična oseba, ali druga fizična oseba, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.*
- (5) *Z globo 100.000 tolarjev se kaznuje za prekršek odgovorna oseba izdajatelja pravne osebe ali odgovorna oseba izdajatelja samostojnega podjetnika posameznika ali odgovorna oseba izdajatelja državnega organa ali samoupravne lokalne skupnosti, če stori prekršek iz prvega odstavka tega člena, in odgovorna oseba Radiotelevizije Slovenija, če stori prekršek iz drugega odstavka tega člena.*
- (6) *Z globo 80.000 tolarjev se kaznuje za prekršek izdajatelj fizična oseba, ki stori prekršek iz prvega odstavka tega člena.*
(<http://www.uradni-list.si/1/ulonline.jsp?urlid=200660&dhid=83237>, 2006)

KAZENSKI ZAKONIK

Pravo in posebej kazenska zakonodaja ne uporablja termina pedofilija za ravnanje, kot je spolno občevanje ali drugo spolno dejanje z otrokom. Kot kaznivo je v veljavnem Kazenskem zakoniku Republike Slovenije (17.8.2004) tako dejanje opredeljeno v 183. členu; to je vsako spolno dejanje z osebo, mlajšo od 15. let. Glede na način storitve in posledice pa je različna tudi višina kazni. Podrobneje takšna dejanja obravnavajo naslednji členi.

183. člen

- (1) *Kdor spolno občuje ali stori kakšno drugo spolno dejanje z osebo drugega ali istega spola, ki še ni stara petnajst let, pri čemer obstaja očitno nesorazmerje med zrelostjo storilca in žrtve, se kaznuje z zaporom od enega do osmih let.*

(2) *Kdor stori dejanje iz prejšnjega odstavka z osebo, ki še ni stara deset let ali s slabotno osebo, ki še ni stara petnajst let ali tako, da uporabi silo ali zagrozi z neposrednim napadom na življenje ali telo, se kaznuje z zaporom najmanj treh let.*

(3) *Učitelj, vzgojitelj, skrbnik, posvojitelj, roditelj, duhovnik, zdravnik ali druga oseba, ki z zlorabo svojega položaja spolno občuje ali stori kakšno drugo spolno dejanje z osebo, ki še ni stara petnajst let in mu je zaupana v učenje, vzgojo, varstvo in oskrbo, se kaznuje z zaporom od enega do desetih let.*

(4) *Kdor v okoliščinah iz prvega, drugega in tretjega odstavka tega člena kako drugače prizadene spolno nedotakljivost osebe, ki še ni stara petnajst let, se kaznuje z zaporom do petih let.*

184. člen

(1) *Kdor zlorabi svoj položaj in tako pripravi osebo drugega ali istega spola, ki mu je podrejena ali od njega odvisna, k spolnemu občevanju, ali da stori oziroma trpi kakšno drugo spolno dejanje, se kaznuje z zaporom do petih let.*

(2) *Učitelj, vzgojitelj, skrbnik, posvojitelj, roditelj ali druga oseba, ki z zlorabo svojega položaja spolno občuje ali stori kakšno drugo spolno dejanje z osebo, staro nad petnajst let, ki mu je zaupana v učenje, vzgojo, varstvo in oskrbo, se kaznuje z zaporom od enega do osmih let.*

185. člen

(1) *Kdor zaradi izkoriščanja sodeluje pri prostituciji druge osebe, ali kdor s silo, grožnjo ali s preslepitvijo navede, pridobi ali spodbudi drugo osebo k prostituciji, se kaznuje z zaporom od treh mesecev do petih let.*

(2) *Če je dejanje iz prejšnjega odstavka storjeno proti mladoletni osebi, ali proti več osebam, ali v okviru hudodelske združbe, se storilec kaznuje z zaporom od enega do desetih let.*

187. člen

- (1) Kdor osebi, mlajši od štirinajst let, proda, prikaže ali z javnim razstavljanjem ali kako drugače omogoči, da so ji dostopni spisi, slike, avdiovizualni ali drugi predmeti pornografske vsebine, ali ji prikaže pornografsko predstavo, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do dveh let.*
- (2) Kdor zlorabi mladoletno osebo za izdelavo slik, avdiovizualnih ali drugih predmetov pornografske vsebine, ali jo uporabi za pornografsko predstavo, se kaznuje z zaporom od šestih mesecev do petih let.*
- (3) Enako se kaznuje kdor proizvede, razširi, proda, uvozi, izvozi ali drugače ponudi pornografsko gradivo, ki prikazuje mladoletne osebe, ali kdor poseduje tako gradivo z namenom proizvodnje, razširjanja, prodaje, uvoza, izvoza ali drugačnega ponujanja.*
- (4) Če je bilo dejanje iz drugega ali tretjega odstavka tega člena storjeno v hudodelski združbi za izvrševanje takih kaznivih dejanj, se storilec kaznuje z zaporom od enega do osmih let.*
- (5) Pornografski material iz drugega, tretjega in četrtega odstavka tega člena se vzame ali njegova uporaba ustrezno onemogoči.*
(<http://www.uradni-list.si/1/ulonline.jsp?urlid=200495&dhid=71623>, 2004)

187. člen je bil dopolnjen z vstopom v Evropsko Unijo, ki zahteva, da se vsa kazniva dejanja v zvezi s spolno nedotakljivostjo otrok obravnavajo kot resna kazniva dejanja z ustrezno visokimi kaznimi in dolgimi zastaralnimi roki. Evropska komisija je Evropskemu parlamentu predložila osnutek okvirne konvencije za boj proti spolnemu zlorabljanju otrok in proti otroški pornografiji, s čimer želi doseči harmonizacijo zakonskih in regulativnih ukrepov v vseh državah članicah EU. Ministrstvo za informacijsko družbo je v začetku marca 2003 pripravilo zakon o ratifikaciji Konvencije o kibernetiski kriminaliteti. (Brečko in drugi na <http://rid.ris.org/uploads/editor/0k-75> pedofilija na internetu 1.doc 2005)

8.2 PO SVETU

Po podatkih profesorja Ulricha Sieberja z nemške univerze Würzburg je razpečevanje otroške pornografije kaznivo v Belgiji, Nemčiji, Franciji, Kanadi, Avstriji, Veliki Britaniji, Švici, Danskem, Finskem, Švedskem, Japonskem in ZDA. Na Danskem so največje zaporne kazni do šest mesecev, na Finskem, Švedskem in v Avstriji do dveh let, v Kanadi do desetih let, v Belgiji in ZDA pa vse do petnajstih let. V večini omenjenih držav je kazniva tudi posest otroške pornografije, ki je navadno povezana z namenom nadaljnjega razpečevanja. Če gre za organizirano trgovino, so v Belgiji kazni tudi do petnajst let prisilnega dela, v ZDA pa večkratne kršilce zakona čaka do trideset let zapor. Pri posesti U. Sieber omenja dve izjemi, in sicer Francijo in Španijo. Pred leti je v Franciji obstajal predlog zakonodajnih sprememb, ki je predvideval kazni za posest otroške pornografije, vendar je bil zavrnjen. Restriktivnejša zakonodaja je bila predlagana tudi v Španiji, a doslej še ni bila sprejeta. Posest otroške pornografije je od leta 2000 kazniva tudi na Hrvaškem.

Nevladne organizacije

Številne nevladne organizacije se borijo proti otroški pornografiji z ozaveščanjem staršev, otrok ter aktivnim iskanjem spornih vsebin.

Britanska skupina »Internet Watch Foundation« (www.iwf.org.uk) deluje z namenom zmanjšanja ilegalnih vsebin na spletu, na svoji spletni strani imajo številne nasvete za uporabo spleta in zaščito otrok pred spolnimi iztirjenci. Podobno dejavnost in vsebino lahko najdemo tudi na straneh ICRA – Internet Content Rating Association (www.icra.org) in ASACP (www.asacp.org). Organizacija »Cyber Angels« (www.cyberangels.org) iz ZDA deluje že od leta 1995 in danes velja za največjo nevladno organizacijo, ki skrbi za izobraževanje na področju varne uporabe spleta. Poleg omenjenih organizacij obstajajo tudi številne druge.

Starši

Svoje otroke lahko najboljše zaščitijo prav starši. Preden dovolijo svojemu otroku samostojen dostop do spleta, bi jih morali seznaniti s potencialnimi nevarnostmi, ki jih prinaša svetovni splet. Poleg odkritega pogovora s svojimi otroci pa jih lahko zaščitijo tudi z različnimi filtri, ki jim preprečujejo dostop do strani s spornimi vsebinami. Nekateri programi sledijo otrokovemu brskanju po spletu, drugi snemajo pogovore otrok v klepetalnicah in starše prek e-pošte pravočasno obvestijo v primeru nevarnosti, tretji pa zaustavljajo elektronsko pošto s

sporno vsebino. Programe lahko starši naložijo na svoj računalnik z različnih spletnih strani (www.netnanny.com, www.surfwatch.com, www.safesurf.com, www.chibrow.com, www.solidoak.com, www.cyberpatrol.com). Prav tako lahko na spletnem brskalniku, ki ga uporabljajo, nastavijo stopnjo prepustnosti, ki onemogoča iskanje vsebin s pornografsko vsebino.

Na največjem slovenskem spletnem brskalniku www.najdi.si deluje družinski filter, ki staršem omogoča, da zavarujejo svoje otroke pred nezaželenimi, vsiljivimi pornografskimi vsebinami in drugimi oblikami nasilja nad mladostniki. Družinski filter so razvili leta 2003 v podjetju Noviforum v sodelovanju z Uradom za mladino Republike Slovenije. Večplastna tehnologija filtriranja učinkovito onemogoča prikazovanje povezav na strani, kjer so objavljene otrokom neprimerne vsebine. Gre za prvo tovrstno storitev v Sloveniji in je neposreden odziv na naraščajoči problem virtualnega nasilja, kot sta pedofilija in pornografija v slovenskem delu svetovnega spleta. (Brečko in drugi na <http://rid.ris.org/uploads/editor/0k-75> pedofilija na internetu 1.doc 2005)

9. EMPIRIČNA ANALIZA

9.1 IZBIRA IN OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

Da bi preverila hipoteze, sem opravila manjšo empirično raziskavo. V lokalni videoteki v Slovenj Gradcu sem si avgusta leta 2006 sposodila 10 pornografskih filmov, ki so bili med gledalci najbolj priljubljeni, saj so bili največkrat izposojeni v zadnjih dveh mesecih (junij, julij). Vsi filmi imajo povprečno vsebino, brez posebnih efektov in prizorov. Gre za filme, ki vsebujejo večinoma heteroseksualne prizore in nekaj prizorov, kjer med seboj občujejo ženske, kar je prisotno v skoraj vsakem pornografskem filmu in tudi zelo privlači moško publiko. Na to zvrst filma (brez posebnih efektov in prizorov) sem se osredotočila zato, ker je najbolj pogosta in najbolj gledana. Obstajajo pa še filmi, ki vsebuje prizore z živalmi, spolne odnose med moškimi, sadomazohizem, mazohizem, različne oblike dominacij itd., ampak te sem izpustila, ker so posebna zvrst in niso relevantni za mojo raziskavo.

V vsakem filmu sem se osredotočila na naslednje vidike oz. kazalce (indikatorje):

1. Ali so prizori spolnega odnosa vključeni v nek kontekst, zgodbo ali gre samo za prikazovanje spolnih odnosov?
2. Kako se filmi začnejo, kaj je v ospredju?
3. Kako so predstavljene ženske, kako moški?
4. Fizični videz igralcev in igralk, kako so oblečeni?
5. Ali je prisotno kaj romantičnega, čutnega?
6. Ali se spolni odnosi izvajajo z zaščito (kondomi)?
7. Starost igralcev in igralk?
8. Ali so kakšne posebnosti v filmih z igralci drugih ras (npr. temnopolti)?

Znotraj teh vprašanj pa sem se predvsem osredotočila na odkrivanje potencialnih vsebin, ki kažejo na hierarhije med spoloma, objektivizacijo ženske in pa nasilje nad žensko. Zanimalo me je na kakšen način je vse to prikazano? Obstajajo prizori, ki so prisotni v vseh filmih tega žanra in so bistvenega pomena za pornografske filme. V ospredju vsakega filma so prizori, ko moški doživi ejakulacijo, analni spolni odnos, skupinski spolni odnos in pa občevanje med ženskami samimi. V vseh filmih sem se osredotočila na te prizore in v njih iskala zgoraj

omenjene kazalce. Najbolj sem se poskušala osredotočiti na položaj in vlogo ženske v teh filmih.

9.2 PREVERJANJE HIPOTEZ

V raziskavi sem preverjala hipoteze, ki sem jih oblikovala že na začetku naloge, in sicer:

1. Večina pornografskih filmov ni spolno nevtralna, saj menim, da so v vseh pornografskih filmih ženske v vseh pogledih bolj izpostavljene kot moški.
2. V pornografskih filmih se ženske pojavljajo kot objekt za zadovoljitev moškega.
3. Pornografski filmi ne vsebujejo nasilja (izvzeti so posebni žanri, kot so sadomazohizem, mazohizem ipd.).

9.3 RAZISKOVALNA METODA

Za raziskovalno metodo sem si izbrala analizo že obstoječih dokumentov, v mojem primeru so to pornografski filmi. To pomeni, da sem pogledala deset filmov in znotraj njih opazovala prej omenjene vidike. Z gledanjem filmov nisem imela kakšnih težav.

9.4 ANALIZA IN INTERPRETACIJA EMPIRIČNIH PODATKOV

1. ZGODBA KOT OKVIR

Od 10 analiziranih filmov jih je dobra polovica imela zgodbo in so se prizori spolnih odnosov odvijali znotraj teh zgodb. Za ponazorilo lahko rabijo povzetki zgodb.

V enem izmed filmov (»Ljubiteljice sperme«), ki je nemške produkcije, je bilo dogajanje postavljeno v fotografski studio in se je vse odvijalo znotraj tega scenarija, prizori so bili v skladu z zgodbo. Npr. neka ženska je prišla na fotografiranje in se je potem iz vsega tega razvil spolni odnos. Vmes je dogajanje postavljeno tudi na policijsko postajo in tudi tu pride do spolnega odnosa (detektivka zaslišuje lopova in ga hoče s seksom pripraviti do priznanja).

Drugi film (»Top Model«), ki je tudi imel zgodbo, je italijanske produkcije. Gre za zgodbo o »swingerstvu« (pojav menjavanja spolnih partnerjev, večinoma med pari, kjer sta vključena

oba partnerja, v posebnih klubih, ki so za to namenjeni). V tem filmu je bil v bistvu moški ta, ki je imel takšne želje, ki jih je tudi izvajal. Žena ni bila najbolj pripravljena za takšno početje, ampak je vseeno to počela, ker jo je mož prisilil. Verbalno se je upirala, fizično pa ne.

Tretji film (»Floss«), ameriške produkcije, ima zgodbo, ki pa je najmanj izrazita izmed vseh zgodb, ki se odvijajo v filmih. Gre za nekakšno modno revijo, na kateri modni oblikovalec išče popoln bikini, igralke jih morajo obleči čim več in se v njih kazati na modni stezi. Znotraj teh preoblačenj in »pogovorov« prihaja do različnih seksualnih scen.

Četrty film z zgodbo (»Aces in the Holes«) je ameriške produkcije in prikazuje svetovno prvenstvo v pokru, polno lepotic, ki so pripravljene na igro, takšno ali drugačno. Seksualne scene se odvijajo v skladu z zgodbo.

Peti film (»Dober seks vsak dan«), tudi nemške produkcije, pa ima zgodbo postavljeno v kamp v naravi, ki je namenjen počitku in oddihu. Ampak tudi v tem kampu situacije pripeljejo do seksa.

V tej kategoriji je še en film, in sicer španske produkcije (»Svet norega Maxa«), pri katerem vsebina popolnoma sovпада z naslovom, saj govori o tem, kako glavni junak Max išče ženske za seks in jih tudi povsod najde. Ni čisto brez zgodbe, je pa manj v ospredju kot pri prej predstavljenih petih filmih.

Ugotovila sem, da imajo pornografski filmi nemške produkcije najbolj izrazite zgodbe, ameriški pa so skoraj brez zgodb. V nemških pornografskih filmih je vse zaigrano bolj amatersko kot v ameriških, ki so na dokaj visokem tehničnem profesionalnem nivoju. Zgodbe so v večini analiziranih primerov zasnovane tako, da je vidna hierarhija med spoloma, da je ženska tista, ki je v podrejenem položaju, da je prisotna samo zaradi svojega telesa, da zadovolji moške potrebe kadarkoli in kjerkoli, brez ugovarjanja. Nasilje v zgodbi je bilo vidno samo v filmu »Top Model«, v katerem je bila ženska prisiljena v svoje početje in se je vedno vdala in naredila, kar je želel mož.

2. ZAČETEK-GOLI SEKS

Večina filmov se začne s pornografskim prizorom. Dva filma se začeta s prizorom na pol oblečene ženske, ki se razkazuje pred kamero. Odkrite ima vse attribute, ki so v teh filmih pomembni, igralke so že oblečene tako, da imajo odkrite prsi ali zadnjice. Trije izmed pogledanih filmov se začnejo z zgodbo, ki pa traja povprečno deset minut, potem pa takoj preidejo na seks. Ostali filmi pa se kar takoj začnejo s prizori seksa, večinoma z oralnim seksom, ki ga ženska izvaja moškemu. V vseh so v ospredju ženske, oblečene ali slečene. Že od začetka so predstavljene kot objekti za potešitev moških fantazij in želja.

3. V OSPREDJU-ŽENSKO TELO

Kot sem že omenila, so ženske v vseh filmih bolj izpostavljene kot moški. Lahko bi rekla, da imajo glavno vlogo, moški pa stransko. Ženske predstavljajo svoje telo v celoti, od pete do glave. Vsak delček telesa ženske je pod mikroskopom. Kamera vedno snema celo žensko, v vsakem prizoru. Poudarek je seveda na delih telesa, ki so bistveni za takšno zvrst filmov. Ženske so tudi v takšnih položajih, da se vse vidi, oz. se same trudijo, da pokažejo čimveč. Vedno se kamera najprej osredotoči na žensko telo, čeprav sta v prizoru moški in ženska. Vedno so predstavljene samo kot nek razstavni eksponat. V večini primerov se kažejo kot neinteligentne, brez svojega mišljenja, razmišljanja, kot da komaj čakajo na svojega moškega, da mu lahko ustrežejo in ga zadovoljijo. Vedno so voljne in pripravljene na seks, ne glede na prostor, čas ali število moških. Pogosto so tudi same pobudnice za seks, nikoli se ne pritožujejo nad ničemer. Če pa že sprva niso za zahteve moškega, se po nekaj minutnem prepričevanju premislijo. Pustijo, da moški delajo z njimi, kar hočejo.

Ženske v teh filmih nikoli ne rečejo »NE«. Tudi v primeru, ko nečesa ne želijo, jih moški z nasiljem prepriča o tem, da morajo sodelovati. Takšen vzorec delovanja je bil najbolj izrazit v enem izmed filmov (»Top Model«), ko ženska ni hotela sodelovati v moževih igrinah. Ko jo je privezal za stopnice, je jokala, še vedno pa je sodelovala v spolnih igrinah, tudi z žensko, ker je mož tako zahteval, ker je njemu ugajalo in ga je to vzburljalo. Po njegovem mnenju ima on to pravico, ker je on gospodar, ona pa je njegova last, ker je njegova žena.

V veliko prizorih je bila prikazana grobost nad ženskami (klofutanje, davljenje, vlečenje za lase, pa tudi zelo grob seks), ženske pa so seveda neizmerno »uživale« v vsem tem; vendar pa se je včasih videlo (redko kje), da ni vedno res. Pogosto jih je izdal izraz na obrazu, ko niso mogle skriti bolečine ali nelagodja (večinoma pri skupinskem in analnem seksu). Samo enkrat se je zgodilo, da je ženska odkorakala iz prizora, ker ni prenesla bolečine. Največ je prikazanega verbalnega poniževanja, prostaškega govorjenja, ampak ženskam je v filmih to ustrezalo, jih še bolj vzbujalo. Opazila sem tudi, da so ženske tiste, ki prostaško govorijo in prosijo za grob seks, ker niso nikoli potešene in nimajo nikoli dovolj.

Precejšnja je razlika med amatersko posnetimi in profesionalnimi filmi. Ob profesionalnem filmu še pomisliš, da ženska res uživa med seksom, saj se jih drugače obravnava kot v amaterskih produkcijah. Prizori so posneti tako, da jim vse le nekako poskuša biti olajšano in prikazano bolj človeško. Tudi ni toliko grobosti do žensk. Vsi filmi so posneti na enak način, ko pride do seksa. Razlika je le v oralnem seksu, ki ga je ženska deležna le v profesionalnih filmih, drugače pa je le moški tisti, ki ga je deležen. Res pa je, da prikazovanje z moške strani traja precej manj časa kot pa z ženske. Potem sledi seks v različnih položajih, še analni seks in moška ejakulacija, ki je zelo pomemben del prizora. Moški vedno ejakulira ženski v usta ali vsaj v obraz. V dveh filmih ni bilo tako. Ženska seveda nikoli ne doživi orgazma, čeprav med seksom neizmerno uživa. Samo enkrat ga je doživela tudi ženska in še to je bilo v seksu z drugo žensko.

Ženska je prikazana samo kot objekt za moško zadovoljitev. Moški so tisti, ki ukazuje položaje med seksom, ves čas je on tisti, ki vodi, ne glede na žensko. Tudi ko ženske med sabo občujejo, skoraj vedno uporabljajo pripomočke za zadovoljitev, ki spominjajo na moški penis (vibrator), ki je glede na filme, bistven za žensko zadovoljitev. Položaji so pa vedno takšni, da se vidijo spolni organi in vmes obraz ženske in tu pa tam njene prsi. Najbolj poniževalen film za ženske se mi je zdel »Veliki užitki«, kjer je pet prizorov in v vsakem igra druga ženska, moški so pa vedno isti, in to so trije temnopolti, ki v vsakem prizoru občujejo vsi naenkrat z eno žensko. Kot najbolj neumne pa so ženske predstavljene v filmu »Svet norega Maxa«, saj se dobesedno samo smehljajo in prikimavajo. Moški kot celovita telesna bitja sploh ne nastopajo, saj so v igri samo njihovi penisi, del moškega, ki je v ospredju in je edina stvar, ki se vedno vidi. Redko sicer pokaže tudi celega moškega, ampak na drugačen način. Ne podrobno, med samim seksom ga pa sploh ne kaže. Malo več pokažejo tiste, ki so postavni, mišičasti in dobrega videza.

4. VIDEZ IN OBLAČILA

Fizični videz igralcev je odvisen od produkcije, ali gre za amatersko ali profesionalno posnet film. Glede na filme, ki sem si jih jaz ogledala, je tudi razlika med ameriškimi in evropskimi filmi. Ameriški so večinoma profesionalni in so tudi igralci temu primerni. Tipična ameriška »porno« zvezda ima dolge svetle lase, je zelo suhe postave, z umetnimi prsmi, ki so zelo velike in umetnimi ustnicami, zelo pomembni pa so tudi dolgi umetni nohti. Predstavljajo pač današnji ideal ženske pri večini moških. Vedno so porjavele, z vidnimi belimi črtami od kopalk. Zelo izrazito so naličene. Pa tudi moški so postavni, mišičasti, zagoreli.

Na drugi strani pa so amaterski igralci čisto povprečni ljudje, povprečnega videza, kar je videti v nemških in tudi v španskem ter italijanskem filmu. Igralci so sicer zelo pomanjkljivo oblečeni, je pa razlika med ženskim in moškim oblačenjem. Ženske so bile vedno v ozkih, oprijetih topih, mini krilih ali v zelo kratkih hlačah. Bistvo je, da so imele čim manj na sebi. V nekaterih primerih so bile oblečene v mrežaste kombinezone ali v usnjena oblačila. Med seksom so se skoraj čisto slekle, obdržale so le čevlje, ki so bili vedno z zelo visokimi petami, včasih so imele oblečen tudi modrček. Moški so ponavadi slekli le hlače, razen tisti, ki so bili postavni. V nekaterih prizorih pa so tudi ženske bile skoraj oblečene, brez obleke je bilo le oprsje in vagina. Tudi pri fizičnem izgledu je vidna hierarhija med spoloma in popredmetenje ženske.

5. ODSOTNOST ROMANTIČNEGA

V nobenem filmu ni bilo čustvenosti, romantike, niti intimnosti. Prikazan je samo goli seks in zadovoljitev moških potreb. Edina čustva, ki so bila vidna, je bil izraz bolečine ali nezadovoljstva na ženskem obrazu.

6. SEKS BREZ ZAŠČITE

Od desetih analiziranih filmov so v enem samem igralci uporabljali kondome. Splošno je znano, da je večinoma zaželeno igranje brez kondomov in so igralko, ki to počnejo brez zadržkov, najbolj iskane. Res pa je tudi, da morajo pornoigralko in pornoigralci redno hoditi na testiranje za spolne bolezni in jih brez potrdila, da so zdravi, sploh ne vzamejo. Dejstvo pa je, da so te zahteve značilne za produkcijske hiše, ki se ukvarjajo s profesionalnim snemanjem

pornografskih filmov. Mislim, da je to precej slaba reklame ta te filme, saj dajejo sporočilo, da zaščita ni potrebna. Po drugi strani pa se vsi trudimo prav nasprotno, da bi se ljudje čimbolj zaščitili pri spolnih odnosih. V današnjem času nihče ne bi smel imeti spolnih odnosov brez zaščite, saj je toliko prenosljivih spolnih bolezni. Prav nasprotno pa pornografski filmi zagovarjajo spolne odnose brez kondoma, ker je takšen seks boljši. Tudi to je mnenje z moške strani, ženska nima kakšne izbire, saj pornoigralko vedo, da je seks brez kondomov najbolj iskan in zelo dobro plačan. In večina jih je v tem poslu prav zaradi zaslužka.

7. STAROST IGRALK IN IGRALCEV

Starost igralcev in igralk se giblje nekje med 20 in 30 let. Moški so v nekaterih filmih tudi starejši, do 40 let. To je seveda starost, ki sem jo določila glede na njihov videz, dejanske starosti ne vem. Samo v enem filmu so ženskam priredili fizični videz deklet, da so izgledale res mlade, ampak ni šlo za seks s starejšimi moškimi, razen enega prizora, ko je starejšega moškega zapeljalo dekle, ki je bila toliko stara kot njegova hči. V vseh filmih je bila starost moških in žensk približno enaka. Vem pa, da obstajajo tudi filmi, ki že skoraj dajejo navodila pedofilom, kako zavesti mlade deklice. V takšnih filmih ponavadi starejši moški nagovarjajo dekleta na seks, ki vedno privolijo. Uporabljajo stavke, da je to v redu, da to vsi počnejo, da se tako izkazuje ljubezen, jim obljubijo nagrado za to.

8. NESTEREOTIPNO PREDSTAVLJANJE RAS

Glede na raso igralcev in igralk tudi nisem opazila kakšnih razlik med belci in drugimi rasami. Nihče ni imel kakšnih posebnih vlog, ki bi odražale stereotipe o kateri izmed ras. Moški so bili večinoma belci, v dveh filmih so bili tudi temnopolti. Ženske pa so bile belke, azijske in temnopolte, vse pa so imele iste vloge. Snemajo tudi filme, ki prikazujejo zelo mlade azijske kot spolne sužnje, prostitutke, ker je to v azijskem svetu zelo razširjeno. Ali pa temnopolte ženske kot sužnje in služabnice, ki vse ubogajo, ker so bili včasih temnopolti ljudje sužnji.

9.5 KLJUČNE UGOTOVITVE ANALIZE

Analiza desetih izbranih pornografskih filmov je dala točno takšne odgovore na zastavljena vprašanja, kot sem jih pričakovala. Potrdim lahko dve izmed treh hipotez. Potrjena je hipoteza, da pornografski filmi niso spolno nevtralni, saj je ženska vedno bolj izpostavljena kot moški. Dokazala sem tudi, da je vedno samo objekt za moško zadovoljitev. Zavrtni pa moram hipotezo, da pornografski filmi (izvzeti so filmi s sadomazohizmom, mazohizmom) ne vsebujejo nasilja, saj je nasilje do žensk precej izrazito. Prikazano pa ni kot nekaj napačnega, saj se ženske temu nasilju ne upirajo, ampak v njem uživajo. Veliko je verbalnega nasilja nad ženskami, ki pa ni prikazano kot nasilje, ampak kot dodatek, ki »začini« spolnost. Nasilje, ki je neločljiva sestavina celotnega androcentričnega reda, je tako normalno, samoumevno in v nevidnosti nevprašljivo.

Ko sem kdaj prej pogledala kakšen pornografski film, nikoli nisem opazila vseh teh stvari, ki sem jih sedaj iskala. Povzamem lahko, da ti filmi nikakor niso poučni, ne vsebujejo ničesar pozitivnega, žensko prikazujejo v najslabši luči. So zelo seksistično obarvani, saj so ženske prikazane čisto drugače kot moški, v vseh pogledih. Glede na to, da so ciljna publika pornografije moški, to pomeni, da je moškimi to všeč in se jim zdi takšno ravnanje pravilno. V vseh prizorih v vseh filmih so poniževali ženske, jih obravnavali kot objekte brez osebnosti, čustev, želja, skratka moškimi so bile popolnoma podrejene. Ampak vse to je tako videti z moje perspektive, z moške ne, saj so oni tisti, ki v tem uživajo in vsega tega sploh ne vidijo v pornografiji. Za njih je to samo sredstvo za zadovoljitev njihovih potreb in za užitek. Če jih gledaš kot povprečen gledalec, ne vidiš vseh teh neenakosti med spoloma, saj jih tudi ne iščeš. Gre za igrane prizore seksa med moškimi in žensko, ki pri tem uživata..

SKLEP

Ob pisanju diplomske naloge in z analizo izbranih pornografskih filmov sem prišla do pričakovanega sklepa. Seksizem in njegove pojavne oblike so velik del pornografije. Že od samega začetka oblikovanja feminističnih teorij pornografije, se je postavljalo vprašanje, če te teorije res govorijo v imenu vseh žensk. Verjetno tudi vse ženske ne gledajo na pornografijo kot na najbolj uničujočo stvar ženskega dostojanstva. Navsezadnje se v večini primerov žensk ne sili v slikanje, vse vedo, da bodo njihovi čari objavljeni, brez predsodkov pozirajo poleti na plažah v minimalnih kopalkah oz. celo v nudističnih kampih itd. Spolnost je del življenja, je pa kljub temu še vedno tabu. Bolj važna je vzgoja mladih ljudi in mera okusa posameznikov. Nekaj žensk pa vendarle identificira svojo seksualnost s pornografijo, čeprav zelo malo tega dejansko predstavlja žensko seksualnost.

Tako sem ugotovila, da ljudje na pornografijo gledajo iz različnih vidikov, za neseksistično usmerjene je to stvar poniževanja žensk, saj vpliva na njihovo dehumanizacijo in objektivizacijo. Ženske so prikazane kot spolni objekti v moški lasti, ki se jih lahko izkorišča, ker naj bi jim to bilo tudi všeč. Feministke v pornografiji vidijo predvsem samo nasilje in jo opredeljujejo kot obliko diskriminacije žensk. Po drugi strani, pa se ženske večinoma same, po svoji svobodni volji odločijo za sodelovanje v pornografski industriji, saj jim prinese dober zaslužek, slavo in poznanstva.

Vedno lažje je tudi priti do pornografskega materiala, še posebej zaradi hitrega razvoja svetovnega spleta, kjer je zagotovljena tudi anonimnost. Velik problem je tudi otroška pornografija in z njo povezana pedofilija, ki je vedno bolj razširjena. Organi pregona in različne organizacije se trudijo imeti nadzor nad takšnimi vsebinami, kar pa ni vedno možno. V Sloveniji obstajajo zakonska določila glede pornografskih vsebin in izdelkov.

Z empirično raziskavo sem preverila vse tri delovne hipoteze. Dve hipotezi lahko potrdim, eno pa ovržem. Ugotovila sem, da so pornografski filmi večinoma filmi o poniževanju žensk. Ženska je ves čas v podrejenem položaju, moški ima položaj v svojih rokah. V filmih so veliko bolj izpostavljene kot moški, torej gre za neenakopraven položaj. Trenutna eksplozija pornografskega gradiva, ki je namenjena večinoma moškim in jo večinoma uporabljajo izključno moški, po obliki zelo ustreza temu, da se osredotočajo na plitva čustva in na zelo

intenzivno spolnost. Ženske so objekti poželenja, a nikoli ljubezni. So objekti in ne subjekti spolne sle. Kamera je osredotočena na žensko ekstazo, na njeno izražanje užitka in zadovoljstva. Zaradi takšnega prikazovanja se lahko sklepa, da ženske vedno uživajo v spolnosti in so vedno pripravljene nanjo. Ampak to ni res. Moški so tisti, ki tako mislijo. Ali je to zaradi pornografskega materiala? Po mnenju nekaterih je pornografija vzrok za seksistično obnašanje moških do žensk, tudi za nasilje nad njimi. Po drugi strani, pa ni trdnih dokazov za takšno povezanost. Mislim, da je pornografija lahko posredno povezana s takšnim obnašanjem, ampak pri moških, ki imajo že na splošno asocialno vedenje oziroma psihične težave. Nekaterim spolnim prestopnikom pa lahko pornografija služi kot izgovor za njihovo vedenje.

Dejstvo je, da nas pornografija spremlja že od nekdaj. Spreminjala se je samo njena intenzivnost in oblika, v kateri se je pojavljala. Že v antični Grčiji in Rimu so poznali pornografske slike. Tedaj so jih ustvarjali sami, danes vse to udejanjajo sodobni mediji. V tistih časih tudi ljubezni odraslih moških do fantkov niso imenovali pedofilija, kot jo danes. Vse se spreminja, kar ni slabo. Potrebno je le postaviti meje zakonitega in okusnega. Prvo naj ne bi bilo težko, drugo pa je stvar vsakega posameznika. Če žensk, ki igrajo v pornografskih filmih, ne moti njihov položaj, zakaj bi nas. Dokler moški gledajo pornografijo za svoj užitek, in dejstvo je, da jo gledajo samo s tega vidika, ne vidim v tem kakšne škode. Lahko je celo kot neke vrste »varnostni ventil«, saj moški s tem izživijo svoje fantazije. Najbrž pa so tudi takšni, ki želijo te fantazije uresničiti z žensko proti njeni volji, tu pa potem nastane problem. Ampak vseeno mislim, da zaradi tega ni potrebno ukiniti pornografske industrije, kot so mnenja nekateri nasprotniki. Ženske so zatirane in v podrejenem položaju vsak dan in na vseh področjih življenja. In zaradi ukinitve pornografije ne bodo nič manj.

LITERATURA:

A) SAMOSTOJNE PUBLIKACIJE

1. Abbott, Sharon A (2000): *Motivations for Pursuing an Acting Career in Pornography*. V: Ronald Weitzer (ur.): *Sex for sale*. New York: Rotledge,
2. Dines, G., Jensen, R., Russo, A. (1998): *Pornography. The production and consumption of inequality*. New York: Routledge.
3. Giddens, Anthony (2000): *Preobrazba intimnosti. Spolnost, ljubezen in erotika v sodobnih družbah.* Ljubljana: Založba/cf..
4. Heineman-Ranke, Uta (1992): *Katoliška cerkev in spolnost*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
5. Jogan, Maca (1990): *Družbena konstrukcija hierarhije med spoloma*. Ljubljana: Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo.
6. Jogan, Maca (2001): *Seksizem v vsakdanjem življenju*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
7. Ovidie (2004): *Pornomanifest*. Tržič: Učila International, založba, d.o.o..
8. Prelič, Ljubomir (1987): *Pornografija: porok ili kriminal?* Beograd: Zavod za izdavačko delatnost »Filip Višnjić«.
9. Trček, Franc (2003): *Problem informacijske (ne)dostopnosti*. Ljubljana: Zbirka Kiber, center za prostorsko sociologijo, Fakulteta za družbene vede.

B) ČLANKI

1. Brown, Beverly (1988): Feministični interes za pornografijo. Nekaj skromnih predlogov. *Problemi: Revija za kulturo in družbena vprašanja* 26(3), 22-28
2. Darnton, Robert (1994): »Knjige, ki jih beremo z eno roko«. *Razgledi* 3(23), 29-32
3. Jogan, Maca (2001): Seksistični predsodki o ženskah kot sredstvo (prikritega) duhovnega nasilja. *Socialni izziv* 47 (14), 6-9.
4. Trček, Franc in Matej Kovačič (2000): Kiberseks in pornografija na internetu. *Teorija in praksa* 37(6), 1069-1081.

C) MEDMREŽJE IN OSTALI VIRI

1. Anderson, Kerby (2002): *The pornography Plague*.
Dostopno na <http://www.leaderu.com/orgs/probe/docs/pornplag.html> (4. april 2006)
2. Appendix, D (2004.): *The Model Ordinance*.
Dostopno na <http://www.nostatusquo.com/ACLU/dworkin/other/ordinance/newday/AppD.htm> (20. april 2006)
3. Bartolini, Brane in Banovič, Zoran (2003): *Klikanje namesto seksa*. Dostopno na
http://www.mojmikro.si/articles/12_03_16_20_internet_in_pornografija.pdf
(1. maj 2006)
4. Baršek, Bono: *Resnice življenja, O pornografiji*. Dostopno na
http://www.gape.org/gapes/prispevki/resniceg_izvl.htm#porn (14. marec 2003)
5. Brečko, Tjaša, Kramžar, Nika, Mujić, Melisa (2005): *Pedofilija na internetu*.
Dostopno na http://rid.ris.org/uploadi/editor/0k-75_pedofilija_na_internetu_1.doc
(26. julij 2006)
6. Calcagno, Leonardo: *Men Against Pornography*. Dostopno na
http://www.the-vu.com/men_against_pornography.htm (2. maj 2006)
7. *Catharine Mackinnon's and Andrea Dworkin's statutory definition of pornography*.
Dostopno na <http://www.uoregon.edu/novkov/outjur/porndef.htm> (1. maj 2006)
8. Eaton, W. Anne: *Might Pornography Cause harm?* Dostopno na
<http://ptw.uchicago.edu/Eaton01.htm> (3. marec 2006)
9. *Feminism and free speech*
Dostopno na http://www.ffeusa.org/html/statements/statements_pornography.html
(4. april 2006)
10. Hrastar, Mateja (2001): *Trda romanca*. Dostopno na
<http://www.mladina.si/tednik/200137/clanek/zenski-porno/index.print.html-12> (5. april 2006)
11. Humer, Ž., Sušnik M., Jalušič V. (2003): *Zažiganje modrcev se ni nikoli zgodilo*.
Dostopno na <http://www.mladina.si/tednik/200301/clanek/brownmiller/index.print.html-12> (17. april 2006)
12. Kai-man, Kwan (2000): *The intellectuals anti-antipornography kompleks*.
Dostopno na http://cae.hkbu.edu.hk/html/newsletter/vol8/8B_Kwan.html (2. maj 2006)
13. Kendrick, Walter (1985): *Exorcising Pornography*. Dostopno na
<http://bostonreview.mit.edu/BR10.5/kendrick.html> (1. maj 2006)

14. Modic, Max (2006): *Čar skupinskega seksa*. Dostopno na
http://24ur.com/naslovnica/ekskluziv/erotika/20060811_3078612.php (15. maj 2006)
15. Mršević Zorica (2000): *Ka feminističkoj jurisprudenciji: Ne slažemo se*. Dostopno na
<http://www.zenskestudie.edu.yu/srpski/e-library/e-lib0001.html> (20. april 2006)
16. Naterer, Andrej: *Seksizem-uvod*.
 Dostopno na <http://www.svarog.org/sociologija/druzbenaslojevitost/seksizem.php>
 (1. maj 2006)
17. Pirc, Vanja (2001): *90 odstotkov otrok je že videlo pornografijo na internetu*.
 Dostopno na <http://mladina.si/dnevnik/16121/> (13. december 2005)
18. Purcell, Darren (1999): *Otroška pornografija na internetu*. Dostopno na
<http://mediawatch.mirovni-institut.si/bilten/seznam/07/zakon> (3. junij 2006)
19. Russell, Diana: *How is Porn Harmful?* Dostopno na
<http://www.angelfire.com/art/antipornography/facts.html> (20. april 2006)
20. Skrt, Radoš (2004): *Otroška pornografija na internetu*. Dostopno na
<http://www.nasvet.com/doc/pedofilija.php> (20. julij 2006)
21. Sukič-Vegan, Nataša (1998): *Kibrseks in lezbike*. Dostopno na
<http://www.ljudmila.org/lesbo/lesbo/Lesbo1-8/lesbo1-7/06/20.htm> (18. april 2006)
22. Šribar, Renata (2002): *Oglaševanje »vročih linij«*. Dostopno na
<http://www.mediawatch.ljudmila.org/bilten/seznam/07/zakon/> (17. april 2006)
23. Šribar, Renata (2002): *Pornografija*.
 Dostopno na http://www.anvip.com/article_read.asp?id=93 (20. april 2006)
24. Toplak, Amor (2001): *Človekov najljubši prijatelj*. Dostopno na
<http://www.mladina.si/tehdnik/200136/clanek/irc/index.print.html-12> (15. april 2006)
25. (1998): *Pornografija na mreži – ali več ne znamo?* Dostopno na
<http://www.dnevnik.si/brane/Html1.htm> (12. marec 2003)
26. (1998): *Pornografija in umetnost*. Dostopno na
<http://www.ljudmila.org/scca/porno/slo/uiip/uiip.html> (12. marec 2003)
27. <http://www.uradni-list.si/1/ulonline.jsp?urlid=200495&dhid=71623> (27. julij 2006)
27. <http://www.uradni-list.si/1/ulonline.jsp?urlid=200660&dhid=83237> (27. julij 2006)
28. *Aces in the holes*. Režija: Jim Holliday. Produkcija: XXL Collection
29. *Analni odpadki*. Režija: Joey Silvera. Produkcija: XXX Classic Blockbuster
 Collection
30. *Dober seks vsak dan*. Režija: Moli. Produkcija: Teeny Movie.
31. *Floss*. Režija: Jim Holliday. Produkcija: XXL Collection

32. *Izpuščene iz verige*. Režija: Justin Slayer. Produkcija: Justin Slayer Production
33. *Ljubiteljice sperme*. Režija: Moli. Produkcija: ne piše
34. *Prsi & Rite*. Režija: Mike Rubinstein. Produkcija: Devils Films
35. *Svet norega Maxa*. Režija: Narcis Bosch. Produkcija: Film Corporation
36. *Top Model*. Režija: Nicky Ranieri. Produkcija: Mario Salieri
37. *Veliki užitki*. Režija: The new King of Interracial. Produkcija: Justin Slayer Production